esmuc
ESCOLA SUPERIOR DE MÚSICA DE CATALUNYA

PROJECTE FINAL

El Corpus de la Garriga

Disseny i creació del paisatge sonor

Estudiant: Marçal Ramon i Castellà

Àmbit/Modalitat: Música Tradicional/Acordió diatònic

Director: Marcel Casellas

Curs: 2013/2014

Vistiplau del director:

Membres del tribunal:

1. Marcel Casellas
2. Cati Plana
3. Josep Margarit

Abstracte (català)

La festa del Corpus és un resum esplèndid de les creences i els costums de la societat catalano-mediterrània dels darrers mil anys. Concretament a la Garriga, aquesta festa ha cobrat un gran renom. En aquest treball volem fer un petit estudi del Corpus als Països Catalans i, més concretament, a la població vallesana ja esmentada. Per altra banda, el Corpus de la Garriga és una festa popular que no disposa de cap música característica, per això també es vol confeccionar un concert-espectacle, amb músiques de nova composició, que servirà com a proposta perquè aquestes músiques siguin utilitzades en la celebració de la festa i, d'aquesta manera, poder disposar d'un paisatge sonor particular.

Abstracto (castellano)

La fiesta del Corpus es un resumen espléndido de las creencias y las costumbres de la sociedad catalano-mediterránea de los últimos mil años. Concretamente en la Garriga, esta fiesta ha cobrado un gran renombre. En este trabajo queremos hacer un pequeño estudio del Corpus a los Países Catalanes y, más concretamente, a la población vallesana ya mencionada. Por otro lado, el Corpus de la Garriga es una fiesta popular que no dispone de ninguna música característica, por eso también se quiere confeccionar un concierto-espectáculo, con músicas de nueva composición, que servirá como propuesta porque estas músicas sean utilizadas en la celebración de la fiesta y, de este modo, poder disponer de un paisaje sonoro particular.

Abstract (english)

Corpus is a splendid summary of the believes and habits of the Catalan-Mediterranean society along the last thousand years. Particularly in la Garriga, this festivity has taken on great renown. In this paper we want to carry out a brief study of Corpus in the Catalan Countries and, more precisely, in la Garriga. On the other hand, Corpus in la Garriga is a popular festivity that does not have any characteristic music. It is for this reason that we also wish to prepare a concert-performance with music of new composition as a proposal to be used during the celebration, and, by this means, offering a particular sound passage.

Agraeixo els consells, la dedicació i la saviesa musical
del director del Projecte, Marcel Casellas.
Per la savia injecció de presa de terra.

Agraeixo a la Cati Plana.
Per les seves serenes reflexions diatòniques.

Al Joan de cal Betes i a la Guida.
Per ser els primers.

Als acordionistes diatònics dels Països Catalans.
Els autodidactes, els que han mantingut una forma peculiar de tocar,
els que que han mantingut viu aquest instrument a la nostra terra.

A l'Albert Benzekry, regidor de cultura de l'Ajuntament de la Garriga.
Pel suport al projecte i pel seu entusiasme.
Tot han estat facilitats.

A les persones que han col·laborat en l'espectacle.
Per la seva dedicació i voluntarisme,
pel bon humor i la paciència,
així com per la seva vàlua professional.

Al tiet Toni.
Sense ell, el meu vagatge musical no tindria rumb ni sentit.

A la família.
D'ells van sortir les primeres notes, el respecte i l’admiració pel que és nostre.
Per ensenyar-me, a més, a treballar incansablement
per mantenir, difondre i fer créixer el nostre llegat cultural.

ÍNDEX

	Pàgina
1. Introducció	6
1.1. Motivació del treball	6
1.2. Objectius	6
1.3. Metodologia	7
2. La festa de Corpus	8
2.1. Orígens	8
2.2. La cristianització de la festa	11
2.3. El Corpus als Països Catalans	12
2.4. Celebracions emblemàtiques de Corpus	17
3. El Corpus a la Garriga	23
3.1. Breu història	23
3.2. Organització	27
3.3. Les catifes	28
3.4. Actes culturals i religiosos	30
3.5. El ball de cintes de la Garriga	31
3.6. Repercussió del Corpus de la Garriga	35
4. La música de Corpus de la Garriga	36
4.1. Justificació	36
4.2. Descripció del projecte	37
4.3. El concert - espectacle	43
5. Conclusions	45
6. Bibliografia	47
7. Annexos	50

1. Introducció

1.1. Motivació del treball

El Corpus imaginari neix d'una mena de necessitat personal, interior. El fet d'haver viscut la major part de la meva vida a la Garriga i d'haver participat de força activitats culturals i associatives del poble, fa que quan penses un projecte, tinguis en compte el .teu entorn més immediat. En efecte, l'experiència personal dels anys de Corpus porta necessàriament a la reflexió sobre la pròpia festa, i més quan estàs cursant un grau d'interpretació al *Departament de música tradicional* de l'Esmuc. El fet de conèixer altres festes populars i tradicionals també ajuda a veure les mancances de la que has viscut des de petit. Per tant, aquest treball neix amb la voluntat de proposar la part musical de la festa de Corpus de la Garriga, que és, al nostre entendre una de les seves mancances.

1.2. Objectius

Aquesta motivació inicial, però necessita concretar-se en uns objectius clars que en permetin tant la seva elaboració i desenvolupament com la seva avaluació dins d'aquest Projecte final. Els hem concretat en:

a) Fer un recerca dels orígens i el sentit de la festa de Corpus i veure'n la seva extensió als Països Catalans.

b) Fer una recerca dels orígens i l'evolució de la festa de Corpus a la Garriga.

c) Fer una proposta dels moments musicals lligats amb la festa tradicional que podrien encaixar amb la festa de Corpus de la Garriga. Un cop detectats, estudiar quin tipus de música és la mes adient d'acord amb les propostes existents en altres indrets.

d) Escriure les músiques de Corpus de la Garriga d'acord amb el moment de la festa triat per a la seva execució i escollir la formació musical adequada per interpretar-les, així com fer les harmonitzacions adequades. Crear unes músiques identificatives del Corpus de la Garriga que tinguin el punt de partida en la música tradicional catalana. Per tant, tot el conjunt de les petites fantasies d'aquest espectacle tenen petits o grans matisos extrets de la música esporògena del nostre país.

e) Amb la creació d'aquestes músiques, col·lacorar directament a ampliar i diversificar el repertori per a acordió diatònic a Catalunya.

f) Interpretar les músiques escrites i triades per a la festa de Corpus de la Garriga amb la formació musical adequada.

1.3. Metodologia

La metodologia que seguirem per a l'elaboració d'aquest projecte final és diversa, ja que depèn de la part del treball en qüestió.

- Recerca bibliogràfica i documental

Per la part teòrica del treball utilitzarem la recerca de bibliografia especialitzada: llibres, enciclopèdies, manuscrits i revistes. A més també farem una recerca a la xarxa per acabar de completar la informació teòrica necessària per a la realització del treball. Aquesta part es complementarà amb les entrevistes amb les persones que han viscut el Corpus a la Garriga des de fa anys i també amb els membres de l'Associació Corpus la Garriga.

- Recerca musical

Abans de decidir el tipus de composicions, caldrà fer una recerca de les músiques més adequades. Ho farem a partir de la vivència personal i de la participació en diverses festes dels Països Catalans; i també en la recerca de músiques en el costumari català, d'altres festes properes en el calendari o que tenen un ressò popular similar.

- Per a la composició

Pensem que cal basar les composicions en els diversos patrons característics de les músiques de la nostra música tradicional: el ball pla, el contrapàs, la jota i la rumba; sense deixar de banda els seus derivats, com la sardana i altres estils com el xotis, la contradansa, la polca o el vals. A més, també caldrà estudiar quins tocs moderns donem a la composició i a l'harmonització.

2. La festa de Corpus

"*La culminació de les festes de l'equinocci de primavera havia estat fins fa pocs anys el Corpus Chisti. Aquesta festa era el punt àlgid de les celebracions primaverals, i s'hi aplegaven tots els elements elements dispersos de les mil festivitats anteriors al cristianisme. El Corpus era un resum esplèndid i magnificent de les creences i els costums de la societat catalano-mediterrània dels darrers mil anys, encarnades en representacions, balls, entremesos, quadres parateatrals, quadres jeràrquics civils, militars i eclesiàstics. Gràcies, essencialment, a la festivitat de Corpus han passat a les festes majors actuals la gran majoria d'entremesos, balls i figures que hi participen, des de balls de diables, fins a gegants i els dracs.*"[1]

2.1. Orígens

La festivitat del *Corpus Christi* va néixer al segle XIII com a reacció de l'església davant els corrents que posaven en perill la seva doctrina. Amb el temps, però, les escenificacions que acompanyaven les processons van perdre l'aire pedagògic i catequètic i van esdevenir mostres festives, que es coneixerien amb el nom de bullícies i a Catalunya n'hi ha que han perdurat fins a l'actualitat. És el cas, per exemple, de la Patum.

El cas és que abans del segle XIII, i també a l'actualitat, moltes de les pràctiques religioses del poble tenien l'origen en creences ancestrals molt vinculades als cicles naturals i al camp. Aquests rituals, molt sovint eren considerats com a heretgies per part de la jerarquia catòlica, ja que s'allunyaven dels ensenyaments doctrinals de l'església. Molts d'aquests rituals havien perdurat durant força segles com una forma atàvica, gairebé màgica, de concebre el cicle de la natura i de relacionar-se amb els fenòmens meteorològics que podien tenir una gran influència en les collites. Aquest rituals, que eren pagans, és clar, no tenien res a veure amb els ensenyaments de l'església oficial, però el poble els ha mantingut vius amb una convivència consensuada amb les celebracions proposades per l'església catòlica.

En aquest sentit, segurament la festa de Corpus és una transformació per part de

[1] MOYA, Bienve. La festa a Catalunya. Àlbum de cultura popular i tradicional. Barcelona: Cercle de lectors, 1996. Pàg. 20.

l'Església catòlica d'un ritual ancestral lligat al començament d'algun cicle agrícola on s'oferien dons a les divinitats de la terra per assegurar-ne la fertilitat i que donaria els fruits desitjats i necessaris per garantir la vida de la comunitat[2]. Segurament la festa de Corpus té els orígens, doncs, en les festes de maig, quan les cases es cobreixen de branques i garlandes de flors com a escenificació de la necessària fertilitat dels fruiters.

De tota manera, l'origen de la festa del corpus és incert atesa la manca de documentació disponible. Aquestes hipòtesis són plausibles, però, perquè es basen en la deducció i la comparació amb altres festes que tenim més documentades i que tenen orígens diversos, la gran majoria de les quals, provenen de celebracions rituals paganes lligades amb els cicles naturals i amb les collites.

Sigui com sigui, al segle XIII, l'Església catòlica viu una gran contradicció interna perquè ha d'encaixar en el seu interior força corrents contradictoris i oposats. I a més, ha de mirar que les celebracions provinents de ritus pagans encaixin en l'ortodòxia que va imposant una cúria cada cop més centrada a establir els dogmes de fe de la cristiandat, temorosa, com està de perdre adeptes. Es tracta d'una veritable guerra de corrents i contracorrents dins la pròpia església i també a fora. Així les coses, no és gens estrany que en aquell temps sorgissin teories religioses encaminades a validar la tendència que cadascú defensava, o bé es promoguessin les creences en petits miracles per tal de tenir el control del dogma. La majoria d'aquests fets visionaris i miraculosos se centrava en el sagrament de l'eucaristia i van esdevenir crucials per defensar els postulats oficials emanats de la jerarquia eclesiàstica.

Una de les heretgies més divulgades del moment, i un dels detonants originaris de la institució del Corpus, va ser la professada per Berenguer de Tours, que negava la presència real de Crist a l'eucaristia. No cal dir que aquesta teoria no agradava gens a l'església oficial, cansada d'altra banda de tantes heterodòxies, debats i polèmiques religioses i que veia ara com algú atacava directament un dels postulats bàsics de la seva doctrina.

La resposta a aquest atac contra el dogma de l'eucaristia va ser extraordinàriament ràpida. A través de la interpretació de les visions de Juliana de Bethune, priora del

---

2 Aquesta és l'opinió tant d'Aureli Capmany com de Joan Amades. Vegeu les obres referenciades a la bibliografia.

monestir de Mont Cornillon, proper a Lièja, el bisbe d'aquesta diòcesi, Robert Thorete, va convocar un sínode diocesà l'any 1246 en el qual es va instituir una festivitat alegre en honor del Santíssim Sagrament. Fou el 1264 quan Sant Tomàs d'Aquino va composar la litúrgia de la festa, per encàrrec del Papa Urbà IV. Aquesta nova celebració, molt allunyada del caràcter auster del Dijous Sant, que era el dia tradicional d'exaltació de l'eucaristia, es va col·locar el dijous després de la vuitada de Pentecosta. El Corpus, doncs, naixia com una celebració local, circumscrita únicament a la diòcesi belga esmentada.

2.2. La cristianització de la festa

D'aquesta manera, una altra festa d'origen pagà, farcida, a més, d'elements molt allunyats del dogma eclesiàstic, era absorbida per l'Església del moment amb la voluntat d'unificar la seva doctrina i també de fer-la prou universal perquè fos acceptada sense gaire problemes per la cristiandat. El Corpus quedà definitivament confirmat l'any 1316 pel Papa Joan XXII, que l'establí com a festa de l'Eucaristia.

Per tant, la diada de Corpus es pot situar segons diverses referències del calendari en aquests dies: el dijous següent a l'octava de Pasqua Granada, el dijous després de la vuitada de la Pentecosta o el dijous següent al diumenge de la Santíssima Trinitat. I té com a idea teològica de base la de la *transsubstanciació*[3].

La festa del Corpus, però, adopta formes i motius ben diversos. Josefina Roma n'esmenta tres. D'una banda, els elements relacionats amb la plenitud de la primavera, especialment les enramades i els guarniments florals; per altra banda, elements repetitius del Dijous Sant i Pasqua, del qual destaca l'"*Ou com balla*"; i finalment, elements de les festivitats dedicades a les classes socials més nobles de la societat, com seria el seguici en forma de processó. Finalment, Roma en destaca l'aspecte pedagògic: "*calia instruir la massa de la població sobre les veritats cristianes i el significat profund de la festa i, per això, es fan representacions de la història sagrada i s'aprofiten unes altres representacions de nivell europeu de sant Miquel i el dimoni o de sant Jordi i el drac, o bé encara la popular representació del Mal en forma de turc*"[4].

---

[3] Doctrina teològica que afirma que les espècies de l'eucaristia, el pa i el vi, prenen la substància del cos i la sang de Crist, respectivament. D'aquesta manera, els fidels, quan combreguen, no prenen pa i vi, sinó, literalment, el cos i la sang de Crist. Font: Viquipèdia.

[4] ROMA, Josefina. *"Corpus Christi"*. Dins de: *Calendari de festes de Catalunya, Andorra i la Franja*. Barcelona: Fundació Serveis de Cultura Popular, 1989, pàg. 331.

2.3. El Corpus als Països Catalans

A Catalunya, les primeres dates de celebració de la festa de les quals en tenim constància, ja amb la presència del destacat element que va representar la processó, són les de Vic (1318[5]), Barcelona[6] i Girona (1320), Manresa (1322), Tortosa i Lleida (1330), Solsona (1331), Bagà (1333), València (1355) i Perpinyà, on se celebrava d'ençà de mitjan segle XIV. Segurament el Corpus a Catalunya va iniciar-se al mateix temps arreu ja que l'Església, que era l'única institució coordinada a l'Edat mitjana, ho va disposar d'aquesta manera a través de les diverses disposicions pontifícies, publicades pels diferents papats per a tota la cristiandat. Els documents de què disposem són locals i ens informen, si més no, del fet que a molts pobles dels Països Catalans, ja se celebrava la festa del Corpus, tal i com era prescriptiu. Aquesta constatació també ens fa sospitar que aquests indrets que tenim documentats no són els únics on se celebrava aquesta festa de nova implantació. No és gens agosarat el fet de postular amb certa seguretat que al voltant de 1370 el Corpus ja se celebrava a la majoria de parròquies catalanes. De fet, Barcelona va ser la segona ciutat (després de Tours) on es va fer la processó; un seguici dedicat a venerar la noblesa del moment que, a les nostres terres va anar generant una gran capacitat per introduir elements de la cultura popular, no necessàriament lligats amb la iconografia religiosa, com ara els gegants.

Des de molt antic, doncs, la festa del Corpus va agafar una estructura similar, a l'entorn de l'esmentada processó, l'element religiós i social més destacat de la celebració. La processó va esdevenir una desfilada triomfal del Santíssim Sagrament pels carrers i places de les viles i ciutats, un acte social duna gran importància. I, tal com hem apuntat en el paràgraf anterior, al voltant d'aquesta manifestació de devoció catòlica s'hi va anar afegint tothom, la qual cosa va exigir una ordenació lògica i natural. Així, va caldre la instauració d'un protocol força rígid, basat en l'odre social establert per una societat feudal molt immobilista, i la processó es va convertir en una mena d'aparador on era important la participació i, encara més, el lloc que ocupava cadascú en la desfilada. Així, la jerarquitzada societat medieval es veia perfectament reflectida en el seguici processional.

---

5 Només dos anys després de la promulgació de la festa per part del papa Joan XXII.

6 El 1320, el consell municipal de Barcelona ordenà el tancament d'obradors, botigues i mercats, i amb prohibició de tràfic comercial. Alguns anys després fou manat que aquest dia fossin suspeses les manifestacions del dol familiar i que els veïns escampessin joncs i posessin enramades davant llurs cases.

Una bona mostra d'aquest fet és la cadira del Rei Martí, que segons la tradició és la que servia de seient al Sagrament a la processó de Barcelona.

La processó, la de Barcelona i la d'altres ciutats catalanes, va adquirir, doncs, una vistositat remarcable. Segons Joan Soler i Amigó, aquest tipus de manifestació de la qual la de Corpus era el gran exponent, la processó *"prové de procedir, desfilar ordenadament o en corrua pels carrers, pels camins, pels camps, per mar, o per un temple, al voltant dels claustres" i que esdevé "una forma de manifestar-se, d'expressar públicament adhesió, reconeixement, alegria, dol,..." amb un component d'acció "propagandística, d'ostentació pública d'idees o creences, d'exaltació del sentiment religiós o social, d'un grup humà, sovint revestides de gran solemnitat"* (Soler i Amigó, 1998: 599).

Ben aviat, potser des del mateix inici de la desfilada processional, van començar a participar-hi un seguit d'escenificacions més o menys ingènues i simplistes que tenien com a objectius principals l'educació i la moralització d'aquells que observaven el seguici. La primera notícia que es té d'aquestes representacions fa referència a Barcelona i data del 1380. L'autor citat en l'anterior paràgraf, en parlar de la processó de Corpus en concret, diu que aquesta incorpora "*elements pagans anteriors: figures mítiques o al·legòriques, com dracs, unicorns, óssos, víbries, tarasques, lleons, bous, gegants...*" i afirma que "*treure-les en processó significa el triomf de l'Eucaristia sobre d'elles, la seva submissió, vençudes per una divinitat superior*"[7].

Amb el pas dels anys, aquests entremesos van obtenir entitat pròpia i van guanyar adeptes entre el poble, més pel vessant lúdic que pel caràcter alliçonador. D'aquesta manera, gradualment, van perdre el sentit original i, una vegada transformats en presència i participació, es van desvirtuar; tan sols van quedar, de les representacions, les parts més festives. Tots aquests elements, que havien servit al cristianisme per educar els fidels en la fe, amb el pas dels anys van esdevenir notes discordants en el respecte i decòrum que exigia la processó, ja sense l'aire pedagògic i catequètic que havien tingut. Sembla que la gresca i la xerinola del seguici processional van augmentar en detriment de la consideració i la contemplació exigides per l'Església. En el seguici del Corpus, doncs, hi trobem les primeres referències documentades d'alguns dels que avui són els elements principals de les nostres festes: gegants, nans, balls de diables, bestiari, etc.

---

7 SOLER i AMIGÓ, Joan. *Enciclopèdia de la fantasia popular catalana*. Barcelona: Editorial Barcanova, 1998, pàg. 601 (*Processó de Corpus*).

Aquest vessant laic més divertit va donar pas a unes mostres festives, protagonitzades pels entremesos que prenien part a la processó, que posteriorment van derivar en les "*bulles"* o "*bullícies"* del Santíssim Sagrament. De totes les antigues bullícies del Santíssim Sagrament que se celebraven a casa nostra, només ha perdurat fins als nostres dies la Patum de Berga, on els protagonistes de la processó perden el seu ordre lineal i esdevé un conjunt d'entremesos i balls, que antigament se celebraven dins el temple parroquial, i ara omplen l'espai exterior: la plaça. Però la Patum necessitaria un treball sencer i, ara mateix, tot i la seva relació amb el Corpus, no és objecte d'aquest treball. Cal dir, però, que malgrat que ha evolucionat i s'ha transformat al llarg de la història, la Patum conserva l'essència civil i laica que va conformar la celebració en el moment de la seva gestació, ocorreguda, molt probablement, a les darreries del segle XIV. En aquest sentit, s'ha de destacar la seva excepcionalitat, ja que ha superat les diverses prohibicions eclesiàstiques, civils i fins i tot reials, que les antigues bullícies del Santíssim Sagrament van patir al llarg de la història i que van comportar, en bona part, el seu anorreament.

Malgrat que la voluntat dogmàtica de l'Església i la por de perdre el control sobre la festa van provocar la prohibició dels entremesos, n'han subsistit alguns elements dispersos:

- Àguila, gegants, mulassa, drac, víbria, cavalls cotoners, ball de bastons, tabalers, cossiers, etc.
- Berga conserva la Patum
- Pollença, la dansa de les Àguiles i de Sant Joan Pelós
- La presència de reis o d'alts personatges havia motivat, principalment a Barcelona i a València, innovacions en la participació de corporacions i, especialment, d'oficis, amb banderes, danses i altres jocs, presentats amb el major lluïment, per emulació
- València va adaptar a la seva processó les representacions que l'arquebisbe Jaume d'Aragó va poder veure a Barcelona a la fi del s. XIV, i la va fer cada cop més fastuosa. Des de mitjan s. XV la festa era anunciada, a la vigília, amb la cavalcada de la Degolla, presidida per l'anomenat *capellà de les roques*, que saludava el públic contínuament, traient-se el bonet. Des del 1417 iniciaven la processó les roques, damunt les quals es representaven els misteris; seguien comparses de gegants (ja el 1589) i nans
- Morella, Alcoi i Alacant, la Cuca-Fera, els gremis amb les seves danses, entre les quals la moma, i, davant la custòdia, els vint-i-quatre (després vint-i-sis) Cirialots

- A les Balears la processó del Corpus conservà fins ben entrat el s. XX el cerimonial medieval. El costum de tirar paperets i serpentines no fou introduït fins al darrer terç del segle XIX, com a la resta dels Països Catalans
- Al claustre de la catedral de Barcelona, on el dia de Corpus hi podem veure l'*Ou com balla.* Consisteix a fer ballar un ou buit damunt el brollador d'aigua d'una font, la peanya de la qual ha estat guarnida amb abundants flors i plantes. S'ha identificat aquesta imatge amb la figura de l'eucaristia en el moment de l'elevació, però les al·lusions de l'ou a la fertilitat i la plenitud i el fet que aquest costum tingui lloc justament per Corpus poden suggerir altres interpretacions i lectures. Soler vincula aquesta tradició als països eslaus i a la celebració de l'equinocci de primavera però que, a casa nostra, esdevé "*la figuració de l'ou enlairat com una Hòstia eucarística en l'acte d'elevació*"[8]. Jan Grau, però, li treu sacralitat i afirma que "*que és només un espectacle, com tants d'altres fets amb aigua a l'Edat Mitjana*" i afegeix que "*és com un autòmat que funciona permanentment, però sense mecanismes ni circuits integrats*"[9]. Sigui com sigui, i encara que potser només es tracta d'un simple joc, el cert és que aquesta tradició ja tenia lloc a la Catedral de Barcelona l'any 1440

Una altra de les expressions característiques vigents del Corpus són les catifes de flors, elements habituals anys enrere en moltes poblacions catalanes i que avui perviuen sobretot en municipis com Sitges, Arbúcies o la Garriga. Les catifes de flors són obres d'art naturals, tan belles com efímeres. D'aquesta manera els humans imitem el que està passant en aquest moment a la natura: els vessants de les muntanyes s'omplen de flors, especialment de ginesta, i molts carrers de ciutats s'encatifen amb les flors que ofereix l'esclat de la primavera. Aquestes obres d'art seran trepitjades per la processó de Corpus i el seguici festiu o per la cercavila substitutòria d'aquesta. No obstant això, antigament eren respectades per tots els participants de la processó, a excepció dels que portaven la custòdia, que eren l'essència del Corpus.

Moltes poblacions també enramen els seus carrers i places amb guarniments especials quan arriba la festa de Corpus. Es guarneixen edificis, carrers i places amb imaginatives decoracions que sovint tenen un tema central i un caràcter no competitiu. Originàriament això es feia perquè la processó del Corpus fos més lluïda però actualment, i malgrat que

---

8 SOLER i AMIGÓ, Joan. *Enciclopèdia de la fantasia popular catalana*. Barcelona: Editorial Barcanova, 1998, pàg. 525 (*L'ou com balla*).

9 GRAU, Jan. A l'*Ou com balla*. Dins de: http://www.festes.org/arxius/oucomballa.pdf

en algunes viles les enramades segueixen estant vinculades al seguici de Corpus, el costum ha agafat entitat pròpia. Antigament, tots aquests ornaments es feien amb brancatge verd, flors i altres materials naturals però en l'actualitat també es fan amb altres materials, com el paper, el ferro, la fusta i el plàstic.

2.4. Celebracions emblemàtiques de Corpus

La conversió del Corpus en dia feiner (1980) i el traspàs de la celebració religiosa al diumenge següent van desmantellar, en cert sentit, molts dels al·licients de la festa del Corpus i van treure de moltes poblacions les seves expressions tradicionals.

L'*Enciclopèdia de cultura popular Tradicionari* constata aquesta progressiva desaparició del Corpus: "*va començar Pius XII eliminant l'octava de Corpus; a mitjan dècada de 1960, a conseqüència d'un canvi en la sensibilitat religiosa, que rebutjava la processó per l'ostentós barroquisme formal que havia anat adoptant, i la reforma litúrgica empresa pel Concili Vaticà II va decidir de suprimir-la pel seu caràcter ostentós i d'exhibició de poder. Després, l'any 1980 va deixar de ser festa "de precepte" i fou esborrada, doncs, del calendari laboral: Corpus va passar a ser un dia feiner, un dijous com un altre"*[10]. Després de la supressió, especialment de la processó, molts dels elements, com ara el bestiari, van seguir el mateix procés que temps abans havien fet els gegants i van buscar una nova ubicació dins del calendari festiu. D'aquesta manera es va iniciar un procés molt interessant que s'ha anat concretant al llarg dels darrers anys en noves manifestacions festives i tradicionals al voltant, per exemple, del foc o dels diversos bestiaris dins d'un nou calendari festiu.

Corpus, que en els seus orígens religiosos era una festa de caràcter estrictament litúrgic, i que es va estructurar al voltant d'un misteri dogmàtic com el de la transformació del pa i el vi en el cos i la sang de Crist, ha esdevingut una festa en mans de la societat un altre cop, com si volgués retornar als seus orígens ancestrals. Aureli Capmany, al seu *Calendari de llegendes, costums i festes tradicionals catalanes* ho explica encertadament: "*L'Església actual, amb la seva tendència a laïcitzar les celebracions religioses, ha fet que el Corpus, com altres diades festivo-religioses, quedi reduït a un migrat ritus intern. De mica en mica, primer van ser foragitats els "balls", després les "bèsties del comú", per acabar amb els "gegants", va anar despullant aquesta gran manifestació popular de goig, color i imaginació que era la Processó de Corpus, per acabar retirant-la del carrer i recloure-la*

[10] A: CARRERA, Manel [et al.] "De maig a Sant Joan. La Diada de Corpus". Dins: *Tradicionari*, vol. 5, El calendari festiu. Barcelona: Enciclopèdia Catalana - Generalitat de Catalunya, 2005, pàg. 226.

dins dels temples"[11]

Actualment la festa de Corpus, doncs, es debat entre aquesta dualitat pròpia dels seus orígens i de la seva història: és una festa d'arrel pagana, reconvertida en religiosa i evolucionada cap a indrets que actualment gestionen entitats de molt divers origen. Així, podem trobar dins del mateix dia de Corpus, algunes festes populars que gestionen entitats no vinculades a cap ens parroquial o eclesiàstic, trobem organitzacions de caire mixt i també hi ha les celebracions de Corpus estrictament religiós.

Si fem una petita ruta per les celebracions del Corpus a Catalunya podríem fer una proposta semblant a la que segueix a continuació[12]**:**

a) *Les enramades d'Arbúcies*

En aquest municipi de la comarca de la Selva, la celebració està relacionada amb antics rituals del culte a la natura. En el segle XVI, l'església en va agafar el timó i va aprofitar la tradició per fer la processó del Santíssim Sagrament. Així ha perdurat fins avui, en què la rua religiosa s'ha convertit en una cercavila popular, i els visitants passegen per gaudir de les enramades florals.

b) *Sitges*

El Corpus de Sitges és una festa que ha estat declarada Festa d'Interès Artístic Nacional. En destaquen actes com el concurs de catifes de flors i d'ornamentació de balcons i façanes, així com la mostra de l'ou com balla al Palau Maricel. Paral·lelament, també s'organitza l'Exposició Nacional de Clavells als jardins d'El Retiro. Durant el cap de setmana, es pot gaudir de diferents cercaviles i de la Processó del Santíssim del diumenge, una oportunitat única per gaudir de la moixiganga, el ball més emblemàtic del municipi del Garraf.

---

[11] CAPMANY, Aureli. Calendari de llegendes, costums i festes tradicionals catalanes (juny-juliol-agost). Barcelona : Laia, 1978. Pàg. 22.

[12] Selecció basada en la proposta de la revista Descobrir: http://www.descobrir.cat/ca/agenda/festes-del-corpus-155550.php

c) *Pollença*

El que destaca d'aquesta celebració mallorquina és la Processó del Corpus, durant la qual es dansa el Ball de les Àguiles i Sant Joan Pelós, un ball únic a l'illa que executen dues noies guarnides amb peces daurades que van muntades sobre la figura de dues àguiles i per un noi que representa Sant Joan, que duu el rostre cobert per una màscara i un anyell viu dins d'un sarró. Tots tres dansen seguits per la comitiva que porta l'Eucaristia en processó i van acompanyats de la música de les castanyetes, les guitarres, els guitarrons i els violins. Al pas de la comitiva, la gent llança pètals de flors des dels balcons i finestres. Els carrers i places de la vila es guarneixen amb fulles de fresser i pi i es pengen domassos als balcons de les cases.

d) *Olot*

Documentada des del 1521, la festa de Corpus destaca pel Ball dels Gegants, un dels més antics del territori, i per la Sardana de Corpus, una gran sardana popular que es balla a la plaça Major per tancar les celebracions del diumenge de Corpus.

e) *Lleida*

La Processó de Corpus de Lleida està documentada des del 1340 i compta amb la presència dels cavallets, l'àguila, els capgrossos i els gegants, els quals encapçalen la comitiva religiosa que surt de la catedral fins a la plaça de la Paeria. Tots ells es van aturant al llarg del recorregut per tal d'escenificar les danses típiques de la capital del Segrià, ballant enmig de les catifes de flors que els veïns han elaborat prèviament i que tenyeixen de colors els carrers i les places més cèntrics.

f) *Solsona*

La Processó del Corpus solsonina, que està documentada des del 1331, estava formada per diverses comparses que portaven l'Eucaristia en comitiva fins a la plaça Major. Actualment, el que caracteritza aquesta festa és la tronada dels trabucaires, que omple el nucli antic de foc i pólvora durant els tres dies que dura la festa. Però si hi ha algun acte que sigui únic i original de Solsona és la Roda de Foc, un espectacle pirotècnic que té lloc la nit del diumenge a la plaça Major. Els protagonistes de la Roda de Foc són la Mulassa,

el Bou i el Drac, que dansa el Ball del Drac amb els petards com a única il·luminació.

g) *Ontinyent*

Es tracta d'un dels Corpus més emotius del País Valencià. Tot i que els actes arrenquen el dissabte, el dia central de les celebracions té lloc el diumenge, moment en què s'escenifiquen cinc de les danses tradicionals més importants del municipi i que han estat recuperades recentment: el Ball dels Cabets, el dels Gegants, el dels Arquets, el dels Cavallets i el de la Veta. Des del 2002, també es realitza una enramada de plantes aromàtiques espontània, que és elaborada pels mateixos dansadors a mesura que ballen. Tot seguit té lloc la processó protagonitzada pels nens que aquell any reben la comunió.

h) *Barcelona*

Basada en una processó que data del 1320 i que va exportar un model de fer festa a moltes altres poblacions, la Processó del Corpus de Barcelona és una de les festes més importants de la ciutat, ja que molts dels elements del patrimoni festiu de la vila tenen els seus orígens en aquesta processó. Tot i que aquest seguici religiós va ser una autèntica festa que agrupava tots els estaments socials i que es desenvolupava enmig de la tronada dels petards i dels colors dels pètals que es llançaven des dels balcons, les sistemàtiques prohibicions van fer que s'anessin perdent tots aquells elements que la van convertir en la més important de l'època medieval. Des del 1989, s'ha fet un esforç per recuperar-ne els actes principals. Durant els dies de Corpus, l'ajuntament de Barcelona acull una exposició en la qual es poden veure els principals elements del patrimoni festiu de la capital catalana.

i) *Reus*

Fem una aturada a la capital del Baix Camp per fer una descripció una mica més acurada del seu Corpus, com a paradigma de l'evolució d'aquesta festa a molts indrets dels Països Catalans. En aquest sentit, a Reus, al segle XVII, participaven a la festa de Corpus els elements festius propis de la vila: els gegants, la mulassa i l'àliga. Aquesta darrera va desaparèixer al segle XVIII, però es van mantenir els gegants i la mulassa. Avui en dia s'hi han afegit els nanos i el 1997 es va recuperar l'àliga. A Reus, a més, la processó era acompanyada per uns xiulets, anomenats rossinyols, que tocaven els infants, i que

imitaven el cant dels ocells. L'inici de la festa era anunciat per una de les campanes petites del campanar de sant Pere. S'anomenava la campana dels gegants perquè a partir del seu so els gegants començaven la cercavila[13]. Aquesta canalla que xiulava i que seguia la comitiva de la processó, menjava coques amb cireres la tarda abans de Corpus. Un costum que també es feia per la revetlla de Sant Pere, el 28 de juny. De fet, no és estrany que un element gastronòmic s'integri a la festa, vinculant el producte de temporada amb la data de la festa. I la coca és un element gastronòmic molt comú, per la seva senzilla elaboració i el seu cost ínfim. És un element, d'altra banda, molt vinculat a la resta de pobles de la Mediterrània[14].

Sigui com sigui, Reus ha lligat la celebració de Corpus amb la coca de cireres i aquest tret li atorga un afegit d'originalitat. Pere Cavallé ho recorda així: "*Dinàvem i, molt abans de les tres de la tarda, tots els xiquets de Reus ens trobàvem congregats a la plaça de Sant Joan per a esperar la sortida dels gegants. Apareixen, aquests, per la porta de l'Hospital; s'arrengleraven al mig de la carretera: al davant, la mulassa, la guita; després, els dolçainers –en una orella, un clavell i, a l'altra, la ploma amb que desembussaven la llengüeta de l'instrument– i a continuació, la vitxeta i el vitxet, la geganta i el gegant moro; la parella d'indis... i una corrua de brivalls que, si no rumbejaven la coca amb cireres com en els dies de Corpus, pocs érem que no portéssim alguna llaminadura per més endolcir la fruicció d'aquella tarda feliç. A l'hora fixada, la joiosa comitiva es posava en marxa carrer de Sant Joan avall, per anar a la plaça del Mercadal i d'allí seguir la ruta a què obligava el costum de ballar el vals davant les cases dels regidors i autoritats*."

---

13 Salvador Alomar ho documenta a través d'un article del diari *Lo Somatent,* de Reus, del dia 9 de juny de 1887: "*Ab gran alegria de la quitxalla sortiren á las tres de la tarde d'ahir á recorrer los carrers y plasas de nostra població los sis gegants i mulassa de que's compon la comitiva, que tots los anys y en lo mateix dia indica al vehinat la festivitat del S.S. Corpus Christi.*"

14 En el mateix article citat, Alomar diu: "Hi ha una llegenda local que situa l'inici d'aquesta pràctica en les coques que obsequiava, a mitjan segle XIX, un sabater del carrer de les Galanes. Josep Güell i Mercader recull entre les seves notes per al segon volum de Coses de Reus, conservades a l'Arxiu Municipal, un retall de diari en que es descriuen els suposats orígens d'aquesta tradició: "*Propia d'aquest dia solzament, tenia lloch en aquesta ciutat una costum que encara no hem tingut ocasió de veurer-la per personas que tenen més de mitja centúria l'hem sentida contar de la següent manera. Vivia al carrer de las Galanas, en la casa que avuy està senyalada de número 7, un sabater anomenat Joan Ambort que a la vegada era encarregat del pes de la farina en l'edifici conegut per la Farinera, qui tenia la paciència de recullir las mostras, y sacudir en un punt aproposit de la llotja, los sachs buits de la farina, procedents de las transaccions. La insignificant cantitat de dita pols era guardada durant tot l'any y, convertida en pasta y ab una coca redona cuberta de cireras, era entregada a la multitut de noys que, sabent la costum, la anavan a buscar a la sortida dels gegans, per acompanyar a aquestos durant la passada d'aquesta tarde. La agudesa del Sr. Ambort durà llarchs anys, fins al 1856 en lo que morí del cólera, y disfrutava en extrem en las varias horas que durava la confecció de las cocas, y sobretot en la gatzara que's movia tanta munió de xicots al temps de repartir las sabrosas cocas ab cireras. En un dels anys que fem referència, obsequià a tots los individuos del Ajuntament ab una coca a cada un*"."

El 1932, però, els gegants no van sortir a la processó, que se celebrà a l'interior de l'església de Sant Pere. Com a alternativa, l'ajuntament va organitzar el diumenge següent, una Festa dels Infants, amb la sortida dels gegants, acompanyats de les gralles i on no hi podia faltar el repartiment de la tradicional coca amb cireres. A la segona meitat del segle XX, es continuà repartint coques amb cireres tant per Corpus com per Sant Pere, en els festivals que es dedicaven als escolars de la ciutat.

Menjar coca amb cireres ha perviscut fins a l'actualitat. Avui, el costum continua de forma individual –forns i pastisseries ofereixen el producte tant aviat com hi ha cireres de temporada– i també de forma més institucionalitzada, a càrrec de l'Ajuntament. El dijous de Corpus i també el divendres –com ja s'ha dit, en l'actualitat, l'Església celebra la festa el diumenge– s'organitza una ballada dels gegants a la plaça del Mercadal i es reparteixen coques amb cireres a la canalla que hi assisteix.

3. El Corpus a la Garriga

3.1. Breu història

Tot i que l'origen del Corpus a la Garriga és incert, o com a mínim, poc documentat, alguns historiadors o cronistes locals el situen a mitjan segle XIV. De fet, no seria gens estrany atès que a la majoria de parròquies de Catalunya la festa de Corpus arrelà d'una manera ràpida i popular. Els motius són explicats en el primer punt d'aquest treball, però cal fer esment una altra vegada de la constatació que la festa religiosa no era res més que una adaptació al dogma catòlic d'una festa pagana vinculada al cicle de la primavera que ja tenia força empenta i arrelament.

La primera referència escrita que tenim de la celebració del Corpus a la Garriga és del 13 de juny de 1816, en un document que narra la visita pastoral del Bisbe de la Diòcesi de Barcelona, Pau Sitjar, que, aprofitant que s'esqueia en Corpus, va presidir la processó. En la crònica de l'esmentada visita pastoral s'hi especifica que les parets del poble estaven enramades i que hi havia domassos o cobrellits a les finestres i als balcons. Els veïns sembla que llançaven pètals de flors al pas de la processó i de tant en tant hi havia un altar petit on la comitiva s'aturava i feia una oració o pregària. Després d'aquesta data no hi ha cap altre document que ens informi dels orígens de la celebració del Corpus a la Garriga.

Se sap, però, per tradició oral, que antigament els veïns dels carrers per on passava la processó tenien cura de tenir-los nets i també havien de procurar que no es formessin bassals d'aigua en cas de pluja. Com que els carrers no estaven asfaltats era freqüent que es posessin canyes i palla al damunt per tal de tapar els esvorancs que les pluges provocaven. Amb el temps, els veïns dels carrers per on havia de passar la processó van anar afegint flors i plantes aromàtiques escampades per terra en el moment que hi passava la corrua per tal de fer més vistós el seu pas. Alguns també enramaven les parets. Pel que fa a les catifes pròpiament, es té referència escrita i documentada[15] que la primera es va fer l'any 1928. Va ser una catifa d'autor, realitzada per l'arquitecte

[15] D'acord amb l'opinió de SUNYOL, Martí i HERNANDES, Joan. *50 anys de catifes*. Editat el 1990 per l'Ajuntament de la Garriga.

modernista Manuel Raspall[16], que la va dibuixar davant de casa seva, a l'actual carrer dels Banys. Tanmateix, hi ha altres persones que postulen que el primer carrer encatifat de Corpus va ser el Cardedeu, cap a l'any 1930, quan un empresari de Callús, Santiago Rovira, resident a la Garriga, després de visitar Olot i veure els carrers engalanats, va proposar als veïns de fer una catifa per la diada de Corpus. Aquestes dues versions, però, només confirmen que l'origen del Corpus garriguenc difícilment es podrà esbrinar algun dia, almenys amb la documentació de què es disposa ara mateix.

Segurament, i d'acord amb alguns testimonis escrits, la festa de Corpus no va tenir una acceptació gaire reeixida durant la república i els anys de guerra, però la dinàmica de la postguerra va fer que les festes religioses adquirissin un caire gairebé reivindicatiu d'un estatus que es volia anar consolidant i una entesa entre el règim franquista i l'església catòlica rubricat amb el conegut nacional-catolicisme[17]. Per tant, no és estrany que la festa a la Garriga experimentés, no només una revifalla si no també es consolidés com una de les festes més celebrades de l'any litúrgic al poble. El cert és que la festa de Corpus, pròpiament, va ser recuperada amb un cert fervor catòlic a partir de l'any 1940. Els garriguencs recorden com el propi Santiago Rovira, aquell mateix any, va dibuixar davant de casa seva un gravat del Missal romà i el va farcir de flors. I molt probablement aquest sigui l'inici "modern" dels carrers encatifats de la Garriga. Un costum que es va anar consolidant poc a poc, fomentat pel propi Ajuntament i pel *Frente de Juventudes*[18], que va promoure un concurs dels carrers més ben engalanats, amb jurat i premis[19], com era de rigor. Els dies previs a la festa es començaren a fer les sortides al Maresme a recollir clavells. Qui no podia fer aquest llarg desplaçament, anava al bosc a agafar ginesta, de la qual n'aprofitaven la seva flor groga i el tronquet verd que servia de marge de la catifa o també de farcit. Cal destacar que ja aleshores la gent s'organitzava per carrers o per trams de carrers i es distribuïen la feina, així com procuraven abastir-se de

---

16 Una biografia prou acurada i àmplia es pot consultar a l'entrada de la Viquipèdia següent: http://ca.wikipedia.org/wiki/Manuel_Joaquim_Raspall_i_Mayol#Activitats_culturals_i_socials

17 El diccionari de l'Enciclopèdia el defineix com: "*Denominació donada a la situació politicoreligiosa durant el franquisme, amb la qual s'identificava la condició d'espanyol i de catòlic.*"

18 Fou la branca juvenil de la *Falange Española*: http://ca.wikipedia.org/wiki/Frente_de_Juventudes

19 En un inici els premis consistien en una remuneració econòmica: es parla de 100 a 600 pessetes. Però, atès que la rivalitat creixia i que cada cop hi havia més raons, es va optar per lliurar una placa en forma de rajoleta de majòlica als carrers guanyadors, placa que es penjava a la paret del carrer. Actualment encara en podem trobar en alguns dels carrers que havien obtingut algun premi.

prou espais per poder guardar la ginesta en condicions fins a la diada de Corpus i també els clavells quan venien del Maresme. També era freqüent tallar les millors roses dels jardins garriguencs i esfullar-les. El cert és que tant la ginesta com els pètals de les roses en un inici no es posaven a les catifes del carrer si no que la gent del poble els tirava al pas de la processó per tal que el Corpus (el cos de Crist) trepitgés un carrer digne i bonic.

Pel que fa a les enramades, tampoc no es té notícia del seu inici a la Garriga, tot i que sembla que es tracta d'una tradició intermitent. En efecte, no sempre se n'han fet i tampoc no s'han fet a tot el poble. Actualment, per exemple, només s'enrama la plaça de l'Església com un símbol de solemnitat i respecte gairebé litúrgics. Les enramades s'havien fet amb branques dels pollancres de la riera, aquestes es posaven dretes una al costat de l'altra subjectades amb filferros prims. Sembla ser que algun any es va enramar tot el recorregut de la processó, però es va deixar de fer quan es va optar per encatifar-lo.

L'any 1964 es comença a produir un fenomen curiós: la festa, de portes endins, comença a perdre una mica la vitalitat d'anys anteriors, però de cara enfora continua la seva fama i augmenta en nombre de visitants. En efecte, la festa de Corpus a la Garriga cada cop obté més ressò a la comarca i creix la fama en proporció de la cada cop menys viscuda festa a la Garriga. A més, sembla ser que el nou rector no està gaire d'acord amb el que ell anomena la paganització de la festa i això també provoca una crisi entre entitats i parròquia. Aquesta crisi perdura fins l'any 1975, quan s'està a punt d'anul·lar la processó i, a més, els carrers ja no s'encatifen. La intervenció de l'Ajuntament farà que es creï una comissió per redreçar la situació. Aquesta comissió acorda amb el rector que la processó retardarà el seu horari, de manera que quan es faci ja no hi haurà tants visitants al poble i, per tant, es recuperaria la solemnitat que la parròquia pretenia donar a l'acte que per a ells era el més important de la festa[20]. A més, es pacta amb el rector que la processó serà retransmesa per tot el poble a través d'uns altaveus col·locats als carrers més cèntrics. D'aquesta manera sembla que les dues parts en conflicte van posar fil a l'agulla al redreçament de la festa de Corpus a la Garriga. Un equilibri que va semblar que podia trontollar el 1979 quan, a les primeres eleccions democràtiques, van guanyar les

[20] Al llibre de la Garriga Secreta 3 hi podem llegir: "*La comissió de Corpus, encapçalada per Miquel Baldich, Lluís Pujol, Esteve Codina, Alfredo Codina i diferents representants dels carrers van posar el crit al cel i van fer veure al mossèn la importància del Corpus a la Garriga. Com a solució, es va decidir fer la processó cap al tard, quan molts dels visitants ja haguessin marxat, i, per tant, ja hi havia un clima de més recolliment. A més, la processó s'acompanyaria amb càntics religiosos des de megafonia.*" (Op. cit., pàg. 85)

esquerres a la Garriga. Però lluny de voler engrandir o fomentar cap crisi, el nou ajuntament va promocionar encara més la festa convidant tant el president de la Generalitat, Jordi Pujol, com el president del Parlament a assistir-hi i visitar les catifes que es van tornar a fer amb més empenta i força.

I fou així com, de mica en mica, es torna a engegar tota la infraestructura humana i associativa de la festa de Corpus. Malgrat això, cal destacar que fins que els anys 1986 i 1987 s'hi incorporen les escoles i les AMPA, la festa no va agafar l'embranzida actual. En efecte, la Comissió va decidir comptar amb els ens escolars a qui va donar un tram de carrer fix per tal que realitzassin les seves catifes. Les escoles han aprofitat, des d'aleshores, per convertir aquesta proposta en una activitat interdisciplinar on impliquen tota la comunitat educativa. Aquesta proposta s'ha ampliat, amb els anys, a la resta d'entitats culturals i clubs esportius, molts i moltes dels quals ja participen de manera regular en la confecció de catifes.

L'any 2006, la Comissió de Corpus que organitzava la diada es va convertir en una associació sense ànim de lucre: l'Associació Cultural Corpus la Garriga, amb la voluntat, també, d'ampliar el teixit social que s'implica tant en l'organització del Corpus com en l'elaboració de les catifes. L'Associació ha fet la sol·licitud per tal que la festa sigui declarada *Bé Cultural d'Interès Nacional* per part de la Generalitat de Catalunya.

Per tant, es pot afirmar que la festa de Corpus de la Garriga gaudeix d'un bon estat de salut, amb una alta participació ciutadana que, any rere any, fa possible la seva realització. És, potser un dels secrets de l'actual èxit d'una festa que ha tingut molts alts i baixos al llarg de la seva història.

3.2. L'organització

L'organització del Corpus a la Garriga recau en l'Associació Cultural Corpus la Garriga, constituïda el dilluns 20 de novembre de 2006. L'Associació té la seu a la Parròquia de Sant Esteve del poble. És integrada pels antics membres de la Comissió de Corpus, que depenia de la Parròquia i els representants de les diverses entitats, escoles i carrers que participen a la festa, elaborant catifes o bé programant actes culturals. En l'actualitat la junta de l'entitat la presideix Maria Teresa Viñallonga i Enric Marata n'és el vicepresident i tresorer. Jordi Valls és el secretari i Carme Viñas la vicetresorera. Com a vocals hi ha Miquel Baldich, Susanna Ginesta, David Mas, Montse Baldich, Jaume Aspa, Josep Puigdomènech i Josep Marata. L'Associació Cultural Corpus la Garriga forma part de la *Federació Catalana de Catifaires*[21].

L'organització, doncs, recau tota a l'Associació, que té el suport de l'Ajuntament de la Garriga i busca finançament per poder arribar a pagar tant els clavells com la resta d'actes culturals que es realitzen durant la diada tal i com explicarem en els punts posteriors.

Una de les aportacions recents de l'Associació és la convocatòria d'un concurs obert de cartells, amb el qual es pretén fer participar el màxim de persones possible i democratitzar d'alguna manera la publicitat del Corpus, o sigui que no es faci per encàrrec si no que esdevingui el fruit d'un procés obert als artistes i dissenyadors tant locals com comarcals i nacionals. En aquest sentit, el cartell de l'edició de l'any 2013 va ser realitzat per Salomé Escribà Oliva i el de 2014 l'ha fet Rita Heredia, de Granollers[22].

L'Associació, a més, també té com a objectius el fet d'ampliar la participació del teixit comercial i productiu de la Garriga, per tal de contribuir, amb la festa, a donar a conèixer les possibilitats comercials i turístiques del poble.

Es pot seguir el procés organitzatiu de l'Associació a la pàgina que aquesta va actualitzant

---

[21] Es pot consultar el seu web a l'adreça: http://www.ens.cat/associacions/federacio-catalana-de-catifaires, i també a: http://congresartefimer.cat/

[22] Veg. https://www.facebook.com/corpuslagarriga

al Facebook o bé també al seu web referenciat a la bibliografia.

3.3. Les catifes

L'any 2013 es van fer 28 catifes, tot i que el nombre és oscil·lant i depèn del nombre d'entitats que aquell any es postulen per confeccionar-ne alguna. El mateix any 2013 es van compar 170.000 clavells i també se'n van anar a buscar al Maresme, tot i que aquesta pràctica va minvant atesa la manca de temps i també el fet que les condicions legals que ha d'acomplir l'Associació no permeten fer un tracte directe amb els propietaris dels camps del Maresme com se solia fer antigament, si no que cal disposar de factures i documentació legal que acrediti la despesa, i no sempre és possible[23]. A més, en les darreres edicions algunes escoles han fet propostes força originals, elaborant les catifes amb matèria orgànica "reutilitzada" com ara pells de taronja o llimona assecades, pètals de flors, etc. Fet que també està contribuint a la renovació del material utilitzat i abaratir el preu de les catifes, que cada cop és més car atès que s'han de compar molts clavells i aquests solen venir de força lluny.

La llargada de les catifes varia en funció dels trams de carrers o la repartició de l'espai entre les entitats. Actualment la catifa més llarga és la del carrer Cardedeu i la segueixen les dels carrers Calàbria i Sant Ramon, que fan de 105 a 150 metres. Les altres, segons el tram de carrer, de 20 a 70 metres. L'amplada varia entre 2 i 4 metres segons les mides del carrer. Totes les catifes sumades fan un total d'un quilòmetre vuit-cents metres, que no deixa de ser un valor aproximat i que depèn dels anys. Tanmateix, la xifra ens informa prou de la vitalitat actual de la festa. A això hi hem de sumar la quantitat de persones que aquell dia matinen per anar a fer catifa, que el llibre "*La Garriga Secreta 3"* xifra en 7000. Nombre que pot ser exagerat però que dóna a entendre la popularitat d'aquesta pràctica. De fet el cert és que la majoria de garriguencs, si són al poble aquell dia, passen un moment o altre a fer la catifa del seu carrer, de la seva associació, o, simplement, col·laboren en aquella on hi tenen amics o familiars que hi treballen.

[23] No fa gaire anys, els propietaris cedien a l'Associació alguns camps amb restes de clavells que ells ja no aprofitaven per a la venda però que eren útils per les catifes. L'Associació pagava la quantitat requerida i el tracte es tancava. Ara aquesta pràctica ja no és possible atès que l'Associació ha de rendir comptes clars amb les administracions. A més, cada cop queden menys camps de flor al Maresme i els que hi ha són explotats per al negoci directe de la floristeria industrial.

També és tradició que en els balcons per on passa la processó s'hi posin domassos. Antigament a cada casa posaven els que tenien, però actualment es penja un domàs amb un anagrama que simbolitza el Corpus i se'n poden veure per finestres i balcons de tot el poble. És una manera de vestir la Garriga de festa solemne. També es col·loquen banderes grogues i blaves al llarg del recorregut de la processó i en alguns punts assenyalats.

Però com es confeccionen les catifes, qui les dissenya? Com passa amb tot, el pas del temps ha fet que les tècniques del dibuix de les catifes hagin anat evolucionant, i que cada cop siguin més sofisticats els dibuixos i també més originals. Tanmateix, els cordills i els guixos encara són imprescindibles. Primer cal mesurar la llargada i l'amplada de la catifa i establir-ne el seu eix central. A partir d'aquí es poden utilitzar diferents tècniques, d'acord amb l'habilitat de qui dibuixa. El que ha perdurat més en el temps, sobretot si el dibuix es repeteix, són les plantilles, ja siguin de paper, cartó o fullola. També n'hi ha que dibuixen els motius a mà alçada o els que, més evolucionats, fan servir tota mena de recursos gràfics de la informàtica i les noves tecnologies.

Segons marca la tradició, hi ha unes normes que especifiquen el tipus de material que cal utilitzar. Tots han de ser vegetals i el clavell sencer n'és el protagonista principal, combinat amb xiprer, ginesta, bruc, terra de pinyó o pellofa d'arròs. A partir d'aquí s'hi poden anar incorporant altres materials segons els recursos o la imaginació de cada grup: romaní, cua de cavall, gerberes, roses, i moltes d'altres.

Una de les activitats lligada a la confecció de les catifes és l'anada a collir clavells. Així, Vilassar i altres pobles del Maresme acollien els garriguencs en els seus camps. Grans i petits omplien caixes de clavells de diferents colors i grandària. El mateix passa amb la ginesta. Abans molts veïns s'arribaven al bosc i omplien cistells de la flor de la ginesta, però de ginesteres ara no n'hi ha tantes i de temps per anar a collir-la, tampoc. Això fa que a les catifes actuals només se'n vegi una mostra.

3.4. Actes culturals i religiosos

Tal com hem postulat més amunt, la programació de la festa de Corpus a la Garriga ja ultrapassa el fet religiós i mira de donar cabuda a una àmplia oferta d'activitats on el teixit associatiu cultural, social i esportiu hi tingui un lloc. A més també s'utilitza la festa com a eina de promoció econòmica i comercial, i situa la marca de la Garriga al món, si més no en la graella de possibilitats culturals i turístiques de Catalunya. En la programació que reproduïm en l'Annex I d'aquest treball es pot observar la transversalitat de la festa i el seu caràcter marcadament participatiu,[24] que és un exemple de la voluntat de l'Associació Corpus la Garriga de combinar les manifestacions culturals amb la seva essència religiosa.

La varietat de la programació no rau només en els tipus d'actes proposats si no també en la diversitat de les entitats que els organitzen: des dels clubs esportius o de dansa fins a entitats culturals com la Colla de Diables de la Garriga o bé Òmnium Cultural.

[24] En el moment de la realització d'aquest treball encara no estava tancada la programació del 2014 i per aquest motiu reproduïm la de l'edició de Corpus del 2013.

3.5. El ball de cintes de la Garriga

Tot i que no és un ball propi de les festes de Corpus, el Ball de cintes de la Garriga s'ha recuperat recentment. En efecte, va ser el dia 8 de juny de 2011, durant el Corpus garriguenc, que un grup de balladors el va tornar a dansa després de més d'un segle. Tot plegat justifica aquest apartat en un treball d'aquest tipus atès que tant la música com la coreografia ja pertanyen d'alguna manera al nou àmbit tradicional garriguenc.

A la Garriga, com a molts d'altres pobles del Vallès era propi el Ball de gitanes i també el Ball de cintes. Tanmateix, la població en qüestió no ha sabut mantenir cap de les dues tradicions i aquestes s'han perdut en la memòria dels més grans. L'any 2011, però, dos professors de l'Escola Municipal de Música de la Garriga, en Joan Figueres i en Joan Serra, van fer un primer intent de recuperació d'aquest ball, que es va tornar a dansar a la plaça de l'església més de mig segle després del darrer cop que es va ballar.

El ball de cintes és un ball amb una funció molt clara: el podríem considerar, fins i tot, un ritual estretament lligat a la natura i a la pagesia. Podem dir que té relació amb l'*arbre de maig.* Es tracta d'un seguit de ritus que es celebren quan arriba el mes de maig a diferents municipis catalans i que tenen com a protagonista un arbre, que se sol anomenar "*arbre maig*". Aquests tipus de cerimònia havia estat molt estesa en l'antiguitat ja que els nostres avantpassats, que tenien molt arrelada la creença que dins els arbres hi habitaven esperits, creien que una vegada l'any calia fer un sacrifici ritual per assegurar la prosperitat del conjunt. La celebració, que ha arribat fins a nosaltres més o menys transformada, és una manifestació cultural que marca la plenitud del procés de regeneració de la vida, la primavera, que també significa l'inici d'un temps nou. Avui, la festa segueix ben viva en moltes localitats rurals europees i d'altres indrets del món que cada any renoven aquesta tradició engalanant un arbre i passejant-lo en processó o fent danses al seu voltant. La Festa del Pi de Centelles (Osona), que se celebra el dia 30 de desembre de cada any, és un viu exemple d'un ritus de l'*arbre de maig*.

Per tant, aquesta dansa servia per demanar a les divinitats un any molt productiu, en aquest cas, fent referència als arbres fruiters; o, també, es feia aquest ritus per agrair a les mateixes divinitats un any fructuós.

Així doncs, podem donar per entès que el ball de cintes és un ball col·lectiu que rep el

nom del l'element que es fa servir, les cintes. Segons Joan Amades[25] el ball de cintes es ballava amb un pal prou alt, simbolitzant l'arbre de maig, d'on penjaven dotze cintes[26] que eren sostingudes per cada ballador i que en ballar anaven teixint-les per tot el pal fins a embolcallar-lo. Val a dir que hi ha diferents poblacions, com per exemple les Preses, que no utilitzaven pal sinó que les cintes eren subjectades per un home i es feien trenar al llarg del seu braç.

Normalment, els balls de cintes eren ballats per homes, però a principis del segle passat, les dones hi van començar a participar, fins i tot, es va deixar de banda la formació habitual fins al punt que es podia ballar en parelles.

El vestuari d'aquests balladors era molt propi i singular. Al cap duien un cucurull de la punta del qual hi penjaven diverses cintes; també vestien camisa blanca, armilla florejada de tons vius, corbatí i faldellí vermells, calces blanques, camals de cascavells i espardenyes de set betes.

Així doncs, el ball de cintes estava format per dotze balladors normalment i tres figures més addicionals: el *bastaix*, que era la persona que aguantava el pal;el *majoral*, que anava vestit com els altres però amb el faldellí més llarg, portava un fuet a la mà i la seva funció era anar fuetejant a l'aire com si volgués animar els ballaires; i, finalment, el *rabadà*, que acostumava a ser un nen i portava un barret de palla en comptes del cucurull que duien els altres balladors. La seva funció era anar ballant i saltant al voltant dels balladors lluint el seu vestit ple de flors i garlandes. Per ballar, amb una mà sostenien la una de les cintes que penjaven del pal major i, a l'altra mà, hi duien un bastó gruixut i pintat de vermell que feien repicar quan passaven un al costat de l'altre i al música ho indicava. Per consegüent, el ball era de cintes i bastons a la vegada, ja que, a part de compartir elements, com els bastons, també, a ambdós balls hi apareixia la figura del majoral i el rabadà. Fet que fa pensar que potser, originàriament, els dos balls formaven part d'una sola cerimònia relacionada amb la ramaderia.

Per altra banda, aquest ball es va ballar, i en alguns llocs encara es balla, un pèl modificat, sobretot als "vallesos" (Oriental i Occidental), a Barcelona, a la Garrotxa i al Penedès i, normalment, formava part d'un dels ballets del Ball de gitanes, encara que

---

25 *Costumari català,* pàgines citades a la bibliografia.

26 No hem trobat cap relació amb la quantitat de mesos de l'any.

també podia dur-se a terme com a ball sol. Val a dir que ara tan sols es conserva a les Preses (la Garrotxa) , a Vilafranca (el Penedès) com a ballet del Ball de gitanes i a les Roquetes (Garraf). A Barcelona i a la Garriga (Vallès Oriental) el ball s'ha perdut.

Pel que fa al Ball de cintes de la Garriga, pròpiament, hem de constatar que no hem trobat cap persona en vida que l'hagi vist ballar al poble. Només hem pogut obtenir informació de fonts indirectes com són, per exemple fills de persones que sí que l'havien vist ballar. Es tracta de l'informant Salut Miró, de 85 anys d'edat, que n'havia sentit parlar als seus pares i sembla que l'havien portat a veure-la ballar, però ella era molt petita i no ho recorda. No hem pogut trobar cap altre informant que recordi el Ball de cintes.

El que sí és cert és que durant força temps (tampoc hi ha documentació sobre les ballades de ball de cintes) es va ballar a la plaça de Santa Isabel de la Garriga i que formava part del Ball de gitanes. Segons ens explica en Joan Amades al *Costumari català*, el Ball de cintes es va ballar a la Garriga fins finals del segle XIX, encara que en aquests últims anys ja s'havia perdut la forma tradicional de ballar-lo, fins i tot els vestits. Es conserva una fotografia de començament del segle XX, però ni l'Arxiu Municipal de la Garriga ni l'Arxiu Episcopal de Vic (que és d'on prové la fotografia) no han pogut datar-la amb precisió.

A part, abans de la seva desaparició, els homes van deixar de ballar-lo, amb la qual cosa van ser les dones qui van continuar la tradició tot i que es desconeix de quina manera ni com a anaven vestides. També es va deixar de ballar en grup i es va acabar duent a terme en parelles. Tal i com ens va explicar na Salut Miró, garriguenca il·lustra, la seva mare li havia contat que en la darreria del segle XIX hi havia gent que el ballava d'una forma més professional, però també n'hi havia d'altra que va buscar-hi una solució purament comercial que consistia en ser contractats pels balnearis amb la fi d'ensenyar les tradicions del poble als banyistes i estiuejants que hi anaven a passar uns dies, fet curiós que també passava a Caldes, on també hi ha fonts termals.

Aquesta desaparició no només es produí a la Garriga, sinó que, aproximadament a les mateixes dates, el ball va desaparèixer a tot el Vallès deixant de formar part, també, del Ball de gitanes, que moltes de les poblacions vallesanes han mantingut i transmès de generació en generació d'una forma molt activa.

La melodia d'aquest ball tan popular a Catalunya és coneguda perquè ha estat publicada per Joan Amades al llibre *Danses de la Terra*, i també apareix en diversos reculls de música per a flabiol o gralla. S'estructura en dues frases de vuit compassos, de començament anacrúsic, en mode major i de compàs binari, normalment era tocat per un pastor que tocava el flabiol. L'autor de la melodia és el mestre J. Tomàs.

Per altra banda, l'única forma que hi ha de saber la coreografia és, igual que la música, a través del *Costumari català* de Joan Amades. Allà, està explicada de manera genèrica, però no se sap si, a la Garriga, la gent el ballava d'aquesta forma o no. Tampoc se sap si hi havia accepcions, variacions o algun fet en particular que diferenciés aquest ball de cintes dels altres balls de cintes de Catalunya. Per tant, podem assegurar que la coreografia del ball de cintes de la Garriga s'ha perdut. No se sap qui va crear els passos d'aquest ball, no hi ha cap escrit que ho acrediti, tal i com es veu en la seva història, hi ha persones que pensen que es podria datar dels segles XVII i XVIII. Així doncs, és evident que hi ha molt pocs garriguencs que siguin conscients que al poble s'havia fet un ball tan espectacular i antic, com és el Ball de cintes, o com diuen alguns estudiosos, *Ball de cintes i bastons*.

Actualment, a la Garriga ja fa prop o més de cent anys (ja hem dit que és difícil de datar) que no es balla ni el Ball de cintes ni el Ball de gitanes, però des de l'any 2011 que han anat apareixent iniciatives per recuperar aquest ball que va ser tan famós durant el s. XIX i inicis del XX. Concretament, el primer intent que es va dur a terme i que de moment ha estat l'únic que ha passat a l'acció, ha estat per mitjà de l'EMM (Escola Municipal de Música), des d'on va iniciar-se un projecte dirigit per en Joan Figueres, amb la fi de crear una assignatura/activitat pels nens relacionada amb l'expressió del cos i la dansa. Així doncs, es van posar d'acord amb en Joan Serra, ballador, professor i coreògraf tradicional català, per tal d'establir uns patrons amb els quals els alumnes (nens i nenes fins a dotze anys) s'hi poguessin sentir identificats. Així, es va decidir intentar recrear el Ball de cintes de la Garriga a partir d'un arranjament previ que havia fet en Joan Figueres. Sobre aquesta nova estructura de la melodia del Ball de cintes de la Garriga, els nens i nenes de l'Escola Municipal de Música hi van posar uns passos amb l'ajuda d'en Joan Serra, que abans havia treballat amb ells els passos bàsics del ball tradicional català.

3.6. Repercussió del Corpus de la Garriga

El ressò de la festa de Corpus a la Garriga és enorme i ha esdevingut una de les festes de referència de la comarca del Vallès Oriental. Milers de visitants s'apropen al poble per gaudir d'una visió poc freqüent: els quilòmetres de carrers encatifats i la participació ciutadana més enllà de creences, d'edat o de provinença. L'Ajuntament ha d'adaptar força espais com a aparcaments i, a més, durant la diada també s'organitzen actes culturals per tal de difondre altres productes de la Garriga, com ara visites guiades a cases Modernistes o a l'illa Raspall, al refugi antiaeri, i també s'organitzen exposicions per difondre el patrimoni garriguenc.

Els carrers més cèntrics de la Garriga lluiran amb la confecció de 28 catifes florals, dos altars de flors, un mural de flors i una font de l'ou com balla.

L'any 2009 la secció local d'Òmnium Cultural i l'Associació Corpus de la Garriga van organitzar un acte anomenat "Imatges de Corpus" en el qual es projectaven imatges dels Corpus garriguencs d'ençà que se'n té documentació gràfica. El passi de les diapositives anava acompanyat de música interpretada per l'Orquestra municipal i també per els alumnes de l'Aula de Música tradicional de la Garriga. Va ser un acte que va voler reivindicar per primer cop el fet musical de Corpus, encara sense cap voluntat de composar músiques pròpies. El guió d'aquest concert tan peculiar el reproduïm a l'Annex II d'aquest treball perquè és molt il·lustratiu de l'evolució de la festa i de com la viu el poble de la Garriga[27].

[27] El guió és obra de l'Albert Benzekry i de l'Oriol Ramon, membres de la secció local d'Òmnium de la Garriga.

4. La música de Corpus de la Garriga

4.1. Justificació

El Corpus de la Garriga és una gran festa. Els carrers s'omplen de colors i la ciutadania surt al carrer a fer catifes de clavells per deixar cada indret ple de vida i olors. Vaig vanir a viure a la Garriga quan tenia un any i la festa la visc des del primer moment. Quan arribes al poble el Corpus fa la funció que et comencis a sentir una mica teus els carrers i les places i els teus veïns esdeven companys i amics. No és cap tòpic. És així. No és estrany, doncs, que sempre m'hagi sentit més o menys representat per aquesta festa, si més no per un tema de veïnatge. Tanmateix, ara, de més gran, havent vist moltes altres festes de caire tradicional i popular, he pogut comprovar que li falta alguna cosa al Corpus garriguenc.

En efecte, una festa tradicional ha d'esdevenir com una mena d'indret on hi ha una gran comunió entre tota la gent d'un poble. És l'associació, durant uns instants, de persones d'orígens i estaments molt diversos. Tothom passa a ser el protagonista perquè sense aquest plural immens no seria una festa de veritat. Cada persona i cada moment té el seu instant de lluïment, la seva engruna de protagonisme. Però què és una festa tradicional sense música pròpia? Què és una festa tradicional sense un seguit de melodies característiques que la identifiquin, d'altres pobles o d'altres moments? Queda clar que una festa com el Corpus de la Garriga ha de tenir una banda sonora, un so que, com les olors de clavells i ginesta, identifiquin la festa i l'arrelin encara més en l'ànima col·lectiva. Així, la música podrà fer que tothom relacioni una tonada, o un seguit de tonades, al Corpus de la Garriga. I és justament aquest detall que li falta a la festa garriguenca. Li falta el punt d'identitat, li falta el moment en què la gent pugui entonar el mateix cant sabent que el que canta està estretament relacionat amb l'activitat que està fent, encatifar els carrers de la Garriga. Li falta aquesta peça de l'encaix.

Per això, a partir d'una petita reunió informal amb el regidor de cultura de la Garriga, l'Albert Benzekry, com ja ha quedat palès a la introducció d'aquest treball, vam decidir musicar els moments més rellevants del Corpus de la Garriga, així com també, crear-ne de nous.

4.2. Descripció del projecte

Tal com hem postulat en el primer punt d'aquest treball, hi ha molts indicis que ens ajuden a afirmar que el Corpus és una festa d'origen pagà. Així doncs, la idea inicial que teníem a l'hora d'imaginar-nos el conjunt de peces que formarien part del Corpus de la Garriga era tornar una mica als orígens d'aquesta festa, a la festivitat que generava, a l'aire de colors i llum que desprenia abans, quan, segurament, els entremesos hi tenien una gran rellevància. Això sí, sense perdre en cap moment de vista el sentit religiós que li ha donat l'església i també el poble a través dels anys. D'alguna manera, hem volgut agafar algunes característiques com bàsiques d'una festa tradicional de caire religiós, però també hem optat per introduir-hi elements característics de festes tradicionals no religioses com, per exemple, una festa major, que disposa d'un toc d'inici, unes matinades, un ball de plaça, etc. La intenció ha estat la d'aprofitar el que ens oferia Corpus garriguenc pròpiament, que és molt, i complementar la festa amb aquells elements musicals que la podien enriquir i la podien apropar a una festa encara més tradicional, interessant i rica.

Estudiant una mica els orígens del Corpus i havent comprovat que les comparses i el bestiari eren uns elements cabdals en aquesta festa, vam decidir recuperar aquesta idea i proposar-la a la Garriga. Així doncs, els gegants, els capgrossos, els bastoners, els diables i el ball de cintes, que són les comparses de la Garriga, obtindrien moments molt clars de lluïment i protagonisme i també, una música pròpia que els relacionaria estretament amb la festa del Corpus.

Per poder tenir clar en quins moments de la festa hi feia falta música és de vital importància seccionar el Corpus en diferents moments o situacions. Primer de tot, pensem que és interessant diferenciar els moments previs al dia de Corpus, però que hi tenen una estreta relació. Per tant, hem dividit la festa en la part prèvia, l'anada a collir clavells; i la part que correspon a la diada pròpiament.

- **L'anada a collir clavells**

Uns dies abans de Corpus, com ja hem explicat abans, la gent de cada associació, comunitat de veïns o escola, ampes o grups que realitzin una catifa, s'organitza per anar a collir els clavells, la ginesta i tot el material vegetal amb què es confeccionaran les catifes,

d'acord amb el disseny previ que ha realitzat cada grup. És un moment vital de la festa ja que sense aquesta activitat el dia de Corpus no tindria sentit. Per això, hem volgut incorporar-hi música.

Com que la collida dels clavells es duu a terme a diferents camps del Maresme, sobretot, hem trobat molt adient usar la melodia de la glosa menorquina, una tonada de sis versos heptasil·làbics molt característica de l'illa de Menorca. Aquesta melodia s'usa per a improvisar textos i té una gran riquesa melòdica i harmònica i, també, la part instrumental hi té molta importància.

El fet de que la glosa menorquina sigui un cant improvisat ens és de gran ajuda per dues raons. La primera és que ens permet establir-hi una lletra fixa que tothom pugui memoritzar i cantar alhora i, la segona, que dóna la possibilitat a qualsevol persona que estigui cantant d'incorporar-hi noves estrofes improvisades en aquell moment. Per tant, el que en un primer moment era una simple tonada amb una lletra tancada, es converteix en un joc on la gent pot obrir la cançó a noves temàtiques i establir-hi un diàleg, debat o combat dialèctic.

Així doncs, la tonada originària de Menorca reuneix tots els requisits que necessitàvem per musicar la collida dels clavells. També hem escrit una lletra que recull aquest moment i que reproduïm a l'Annex III d'aquest treball.[28]

- **El dia de Corpus**

Un cop els clavells ja són collits i preparats per encatifar els carrers de la Garriga, només fa falta esperar el dia de Corpus. És un dia ple d'actes i moments molt bonics, on una gran quantitat de persones surt al carrer per fer o veure les diferents catifes que es van gestant pels carrers més cèntrics del poble.

Durant tot el dia hi ha una gran quantitat d'actes, moments i situacions que són molt dignes de tenir en compte però, a l'hora de musicar alguns dels moments, hem hagut de fer una tria dels moments més rellevants i, fins i tot, com ja hem explicat una mica més amunt, hem cregut convenient incorporar-hi nous instants per tal de complementar la festa

28 La lletra és de l'Oriol Ramon.

amb un aire més popular, més proper a la cultura tradicional i popular del nostre país i, també, intentant recuperar la forma de celebrar el Corpus d'unes dècades enrere, quan les comparses i el bestiari també hi tenia certa importància.

Així doncs, dins d'aquest apartat de la festa, hem cregut convenient fer diferents subapartats per distribuir el dia de Corpus en diferents moments.

I. La despertada

El primer moment que hem volgut destacar per poder-lo musicar és ben entrada la matinada, quan els dissenyadors de les catifes de cada carrer surten amb tot el material i personal necessari a dibuixar el motlle de la seva catifa a terra. D'aquesta manera, quan la gent es lleva per anar a fer la catifa, ja s'ho troba tot preparat per poder posar-hi els clavells. En aquest cas, a l'hora d'inspirar-se per escriure una peça que representés aquest moment, hem volgut copsar una mica l'ambient que es crea en les típiques matinades d'una festa major, quan un grup de músics de carrer es passegen per tot el poble tocant i fent entendre a la gent que la festa comença. Això sí, intentant inspirar-nos en el fenomen de les matinades, en el nostre cas hem volgut recrear un ambient no tan festiu, més insòlit i místic. Un moment que hem anomenat "*la despertada*".

Els músics acompanyaran els dissenyadors de les catifes i, en acabar tots els dibuixos, amb el so del toc de *despertada*, que hem titulat "*Distància*", faran un petit recorregut pels carrers del centre de la Garriga per fer saber a tothom que els carrers ja estan llestos per ser encatifats i només cal que la gent es posi a la feina. La música que acompanyarà aquest instant és molt mística i melancòlica, potser també un pèl fantasista i distant, però pensem que és la millor manera d'iniciar un dia que, malgrat els colors i la vida que desprèn, no deixa de tenir un punt místic.

II. El toc d'inici

Un cop la gent ha decidit abandonar els llençols i sortir al carrer per posar els seus clavells a lloc, ja podem dir que la festa es pot donar per iniciada i, aquest fet s'ha de remarcar amb una altra tonada! Els músics tornaran a desenfundar els instruments per entonar el *Toc d'inici*. Ara sí, el Corpus de la Garriga es podrà donar per iniciat, la festa

estarà servida. La banda de músics esdevindrà com un pregoner que passejarà pels carrers que comencen a treure's les lleganyes, plens de ciutadans, grans i petits, que fan pacientment d'artistes ocasionals. El toc d'inici l'hem anomenat "*Lèctic*", per donar encara més vida a la gent i als carrers, que poc a poc aniran quedant inundats de clavells i altres vegetals.

III. El bateig de la catifa

I poc a poc, les catifes aniran quedant completes, però quan s'acaba una catifa, el col·lectiu que l'ha confegit ha de tenir el seu moment de lluïment, tant per fer saber a la resta de ciutadans que ja ha acabat la feina, com per poder disposar d'uns instants de quòrum, de comunió, de sentit col·lectiu entre els artífexs de la catifa. Talment com si fos una benedicció, un bateig. Per això vam pensar que, en aquest instant, es pot recuperar la tonada del "*Cant d'anar a collir clavells*", que ja hem advertit que és la melodia de la glosa menorquina, i canviant-li la lletra per una que la gent de l'associació o entitat hagi pensat (recordem que originalment la lletra de la glosa menorquina s'improvisa) i que serveixi per explicar una mica el motiu de la catifa, qui l'ha fet o de què tracta i, també, que faci veure als altres catifaires (potser en to de burla) que han acabat abans que ells. D'aquesta manera, creant aquest petit moment, cada catifa, cada associació o entitat i cada catifaire tenen el seu moment de protagonisme, de lluïment, fet que és de gran importància en les festes populars, sentir-s'hi important i útil, trobar-hi el teu lloc.

IV. El ball a plaça

Arribats a aquest punt, quan totes les catifes ja han estat completades, creiem que en aquest dia no hi pot faltar un bon ball a plaça de les comparses de la Garriga. Actualment, després de fer les catifes, fins al moment de la processó no hi ha cap moment rellevant, per això hem volgut apostar per afegir un ball amb les comparses de què disposa actualment el poble: els gegants, els capgrossos, els bastoners, el ball de cintes, les gitanes... Així doncs, cap al migdia, abans d'anar a dinar, la plaça de l'Església es converteix en un punt de parada obligat per anar a veure les comparses que, com veurem més endavant, també apareixeran al seguici.

L'esmentat ball a plaça es durà a terme a la plaça de l'Església cap al migdia i tindrà un

total de cinc danses, amb opció a fer-ne una més en el cas que s'aconsegueixi recuperar la colla dels capgrossos de la Garriga. Així doncs, el ball l'obrirà la comparsa del *Ball de Gitanes* de la Garriga on interpretaran el Galop d'entrada i alguna de les danses més característiques de la seva suite de balls, com per exemple, el xotis, les catxutxes o la jota. Seguidament es donarà pas als *Bastoners de la Garriga* perquè llueixin els seus bruscos moviments, que seran reemplaçats per la colla del *Ball de Cintes* de la Garriga. Finalment, els gegants seran els encarregats de tancar el ball a plaça i, havent acabat la seva dansa, es convidarà el públic a ballar el *Ball pla endimoniat*, que serà l'acte de germanor entre els membres de les diferents comparses i els catifaires que han estat tot el matí treballant per deixar la Garriga de vint-i-un botons.

V. El toc de repòs (llevat de taula)

L'hora de dinar, a diferència dels altres moments, on la multitud i la festa regnen per sobre de tot, és el moment més tranquil del dia. Els carrers encatifats queden gairebé deserts, tothom està dinant amb la família. És com si les catifes poguessin parlar entre elles per veure i discutir qui és la més bonica. Per això, hem trobat molt idoni poder musicar aquest espai de temps, abans que els carrers tornin a ser un riu de gent. Segurament és el moment més màgic del dia i, tot i no ser cap moment establert de la festa, hem cregut convenient posar-hi música amb el tema "*I com llueix*".

VI. El toc de processó

Un altre dels moments més rellevants del dia és quan el sol ja comença a tombar cap a la posta: és moment de la processó. La missa ha acabat i és l'hora que els fidels surten a acompanyar, sota pal·li, el Corpus, el cos de Crist, en el moment més solemne de la diada. És un acte, doncs, d'una gran solemnitat on hi participen les persones amb creences catòliques, per això, a l'hora de poder musicar i redissenyar aquesta festa, hem pensat enfocar-ho un pèl diferent, de manera que tothom hi pugui participar. Això sí, sense perdre la litúrgia i la solemnitat del moment i respectant la part més religiosa de la processó.

A l'hora de dissenyar la processó, ens hem volgut remetre a la forma que, d'acord amb els documents que es conserven, s'efectuava anteriorment, quan el bestiari i les

comparses hi tenien una gran presència. A part de tota la secció estrictament religiosa també hi participaven els gegants i totes les comparses existents al poble, sempre acompanyats d'un ambient molt festiu. Per això hem volgut agafar la idea de processons com la de Vilafranca del Penedès, Reus, Barcelona, Badalona i moltes altres ciutats que conserven la litúrgia de les seves processons. Concretament, la gran majoria de processons són molt estrictes a nivell protocol·lari. Hi ha un ordre molt preestablert i una sèrie de danses molt tancades per cada comparsa.

Així doncs, un cop havent incorporat els gegants, el ball de cintes, el ball de gitanes, els capgrossos, els bastoners i els diables a la processó és moment de posar-hi música. Abans de tot és important tenir clar que cada comparsa pot fer ús de la seva música pròpia durant la desfilada, però, en aquest cas, hem decidit escriure una tonada per a tota la processó, un toc de processó anomenat "*Fràgil*".

VII. La guerra de clavells

Finalment, l'últim acte que hem volgut remarcar del dia de Corpus a la Garriga és un fet que no surt al programa però que té un valor afegit molt important. Cada any, quan tota la corrua de gent i la processó acaben de passar per sobre les catifes, els més petits del poble es dediquen a desmuntar les catifes agafant tants clavells com poden per tal de llençar-se'ls per sobre. Popularment s'anomena la guerra de clavells. Com ja hem dit abans, és un acte que no és oficial i no està indicat enlloc, però és un moment que esperen els més joves del poble i que s'ha anat popularitzant de tal manera que molts d'ells ja vénen previstos de roba i de protecció especial per tal de prendre mal. Així doncs, inspirats per algun toc de fi de festa hem escrit "*La pluja de clavells*", una peça que acompanyarà a tothom en el moment de desmuntar les catifes i deixar els clavells esbargits per tot arreu.

A nivell instrumental, s'ha creat una formació d'instruments de carrer que seran els que acompanyaran durant tot el dia els actes de la festa i amenitzaran les activitats amb la música corresponent.

4.3. El concert - espectacle

La presentació d'aquest Projecte final va molt lligada a la pròpia festa de Corpus de la Garriga. Les converses amb el regidor de cultura de l'Ajuntament van portar-nos a dissenyar una presentació de les peces musicals d'aquest projecte final en un marc garriguenc: el seu Teatre del Patronat; i la casualitat ha volgut que es pogués incloure dins dels actes de les festes de Corpus d'enguany, del 2014.

Davant d'aquestes coincidències vam entendre que no ens podíem limitar a fer una presentació musical si no que havíem d'embolcallar la música amb l'entorn on havia nascut i on pretenia arrelar: el poble de la Garriga i la seva festa de Corpus. Així doncs vam decidir que el concert es convertís en un espectacle on hi hauria manifestacions de diferents arts escèniques com per exemple, la música, la dansa, el teatre i la poesia. Ens vam proposar d'agafar les músiques que havíem escrit per a cada moment de la festa, i que ja hem explicat anteriorment, i transformar-les en forma de petites fantasies, les que ens inspiren cada un d'aquests moments. L'espectacle representa el transcurs del dia de Corpus a partir de la veu de quatre adolescents.

El concert, d'aquesta manera, agafa unes dimensions emocionals que poden arribar al cor dels garriguencs de forma ben diversa. Per una banda, no deixa de ser un concert de música composta i arranjada per un jove garriguenc, però, per altra banda també adopta un paper més complet quan s'hi incorpora la dansa i la poesia i, finalment, s'hi afegeixen els diàlegs dels actors. Hem pretès que també es pugui desenvolupar uns rols més lúdics i pedagògics, ja que en l'espectacle aprofitem per explicar breument l'origen de la festa i altres aspectes del seu desenvolupament que de ben segur que són de gran interès, tant per la gent que sempre ha viscut el Corpus com per gent que és la primera vegada que el viu.

La idea general, musicalment parlant, era crear unes músiques identificatives del Corpus de la Garriga que tinguessin el punt de partida en la música tradicional catalana. Per tant, tot el conjunt de les petites fantasies d'aquest espectacle tenen petits o grans matisos extrets de la música esporògena del nostre país. Concretament pensem que era important basar tots els motius de les composicions en els diversos patrons característics de les músiques que més representen la nostra música tradicional: el ball pla, el contrapàs, la

jota i la rumba; sense deixar de banda els seus derivats, com la sardana i altres estils que s'han anat adoptant com a tradicionals al llarg dels anys, com el xotis, la contradansa, la polca o el vals.

Així doncs, un cop vam tenir clar que la música tradicional catalana seria la base de les músiques de l'espectacle, vam decidir incorporar-hi alguns petits tocs musicals moderns, no tan relacionats amb la nostra música, on hi apareix molta harmonia no gaire pròpia de la música tradicional. El toc modern també es podrà copsar en la coreografia i els ballarins de l'espectacle que, en aquest cas, no tenen ni han tingut cap mena de relació amb la dansa tradicional. Aquest fet és molt rellevant ja que permet donar a l'espectacle una dimensió molt més gran i també, ens permet trencar amb les fronteres que, de vegades, alguns músics tradicionals ens posem a l'hora d'obrir els ulls i mirar més enllà.

Així doncs, en la presentació d'aquest espectacle hi participen:

- Conjunt instrumental
  - Acordió diatònic
  - Violí
  - Gralla dolça en Bb
  - Trompeta en Bb
  - Tenora
  - Saxo tenor
  - Fiscorn
  - Contrabaix
  - Percussió
  - Acordió diatònic segon

- Quatre actors
- Tres ballarins
- Un rapsode

5. Conclusions

Un cop enllestit el treball i feta la valoració de l'assoliment dels objectius, podem concloure que:

- Primera

  La festa de Corpus a la Garriga pot ampliar el seu ressò popular si és capaç de fer seves unes tonades que identifiquin cada un dels moments cabdals de la festa. Si la música té la capacitat d'entrar en la festa de manera natural aquesta pot guanyar en intensitat i en caire festiu i popular. La nostra és una proposta humil però pot aconseguir aquest objectiu. Ara, però, la paraula és del poble, com sempre.

- Segona

  La festa de Corpus a la Garriga necessita un estudi una mica més aprofundit. Cal cercar més documentació per saber-ne les arrels, els orígens i el desenvolupament. Nosaltres hem fet una aportació modesta basada en documents contrastats i sabuts.

- Tercera

  Es fa difícil de valorar l'encert de la tria dels moments de la festa que "necessiten" una música. Tanmateix, pensem que la proposta ha estat contrastada amb altres festes populars i tradicionals que funcionen i en un estudi de les possibilitats que permet el poble de la Garriga i el seu potencial associatiu.

- Quarta

  Pensem que la introducció d'elements moderns a la música tradicional, si es fa amb cura i respecte, és una suma immillorable. Permet donar noves idees i colors, permet explorar nous camps sense que es faci estrany a la considerada com a tradició.

- Cinquena

  L'assoliment dels objectius d'aquest treball depèn en gran mesura de l'habilitat del

dinamitzadors culturals i de la pròpia ciutadania de la Garriga. Han de tenir l'habilitat i la saviesa d'anar filtrant les propostes per tal que arrelin i el poble se les faci seves. No és impossible. Hi ha molts casos on s'ha reeixit com ara a Esplugues de Llobregat o Granollers, localitat ben propera.

La inmersió en la festa del Corpus en general I el de la Garriga en particular ens ha fet concloure la necessitate de recopilar i crear un seguit de músiques que ara mateix conformen aquest Corpus imaginari però que beixen amb la voluntat d'esdevenir en part el referent musical del Corpus de la Garriga. La feina per tant no s'acaba amb la realització del concert-espectacle sino que això és precisament el començament.

A partir d'ara mateix caldrà vetllar per la contextualització I popularització d'aquestes músiques a partir de la complicitat dels diferents agents que conformen la festa: organitzadors, veins, comparsers…

Voldriem que aquest treball fos una aportació a la festa confiant I desitjant que el sedàs popular llimi les aspreses d'aquestes músiques i, si cal, n'adopti d'altres per tal d'aconseguir l'assoliment d'una banda sonora que identifiqui, musicalment parlant, la festa.

6. Bibliografia

ALBÓ, Núria i BAYÉS, Pilarín. *Petita història de la festa del Corpus a la Garriga.* Barcelona: Editorial Mediterrània, 2004. ISBN: 84-8334-541-2

AMADES, Joan. *Costumari català. El curs de l'any.* Segona edició, 1982. Barcelona: Salvat Editores i Edicions 62, 1982. Volum II, pàg. 300 – 305. *ISBN:* 84-345-3673-0

AMADES, Joan. *Danses de la terra*. Barcelona: El Mèdol, 1997. Volum II. *ISBN*: 84-89936-48-X

BENZEKRY i FORTUNY, Albert. *Història gràfica de la Garriga.* La Garriga: Ajuntament de la Garriga, 1985 a 2001. Volum I (1900 - 1984), Volums II i III (1985 - 1995), Volums IV i V (1986 – 2000).

BENZEKRY i FORTUNY, Albert. *La Garriga dia a dia.* La Garriga: Ajuntament de la Garriga, 1994 a 2005. Volum I (1901 – 1984), Volum II (1927 – 1939), Volum III (1939 – 1945), Volum IV (1946 – 1955).

CAPMANY, Aureli. *Calendari de llegendes, costums i festes tradicionals catalanes* (juny-juliol-agost). Barcelona : Laia, 1978. ISBN: 84-7222-791-10

CARRERA, Manel (et al.). "De maig a Sant Joan. La Diada de Corpus". Dins de: *Tradicionari*, vol. 5, *El calendari festiu*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana: Generalitat de Catalunya, 2005, pàg. 226. ISBN: 978-84-412-1388-3

DURAN, Agustí [et. al.] *"Corpus"*. Dins de: *Gran Enciclopèdia Catalana.* Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986-1989. Volum VIII, pàg. 224. ISBN: 84-85194-96-9

FIGUERES, Joan. "El ball de cintes de La Garriga". Dins de: *Caramella*, núm. 25, juliol – desembre de 2011. ISSN: 1888-0827

LES ROQUETES DEL GARRAF. *Cinquè aniversari de l'Associació de Balls populars.* Barcelona, 1996.

MAS i CASTELLSAGUÉ, Josep (coord.). *La Garriga secreta 3.* La Garriga: Edicions del Garbell, 2012 (pàg. 77 – 90). ISBN: 978-84-615-8437-6

MAURÍ i SERRA, Josep. *Història de la Garriga*. Volums I al III. Barcelona, 1949 a 1954. Reimpressió el 1980 (consultats a la Fundació Josep Maurí de la Garriga).

MOYA, Bienve. *La festa a Catalunya. Àlbum de cultura popular i tradicional*. Barcelona: Cercle de lectors, 1996. ISBN: 84-226-5852-6

MUÑIZ, Pere i CATALAN, Joan. *Llibre del poble*. La Garriga: Ajuntament de la Garriga, 2005, pàg. 69 – 70.

PRIMS, Josep. *Memòries d'uns flabiols*. La Garriga: 1992.

ROMA, Josefina. *"Corpus Christi".* Dins de: *Calendari de festes de Catalunya, Andorra i la Franja*. Barcelona: Fundació Serveis de Cultura Popular, 1989, pàg. 331. ISBN: 8486556716

SOLER i AMIGÓ, Joan. *Enciclopèdia de la fantasia popular catalana*. Barcelona: Editorial Barcanova, 1998, pàg. 179 (*Corpus*); pàg. 525 (*L'ou com balla*); pàg. 599 (*Processó*), pàg. 601 (*Processó de Corpus*). ISBN: 84-489-0012-X

SOLER, Joan. *Enciclopèdia de la cultura popular de Catalunya. Tradicionari.* 2006. Barcelona: Enciclopèdia catalana, SAU i Generalitat de Catalunya, 2006. (Volum VI, *Música, dansa i teatre popular,* pàg. 124 – 131. ISBN: 978-84-412-1388-3

SUNYOL i GENÍS, Martí. *La vida cultural a la Garriga (1939 – 1970)*. Sant Cugat del Vallès: Contrapunt i Editorial Rourich, 1990. ISBN: 84-7705-054-6

SUNYOL, Martí i HERNANDES, Joan. *50 anys de catifes*. La Garriga: Ajuntament de la Garriga, 1990. ISBN:

Documents en línia

ARIMANY i JUVANTENY, Joan. *Recordant la festa de Corpus*. Dins de: *La Devocioteca.* Data de publicació: 10 de juny de 2009. Consultat l'abril de 2014. http://devocioteca.blogspot.com.es/2009/06/recordant-la-festa-del-corpus.html

ASSOCIACIÓ COPUS LA GARRIGA. La festa de Copus a la Garriga. Dins de: CORPUSLAGARRIGA:ORG. Darrera actualització: 3 d'abril de 2014. Consultat l'anril de 2014. http://www.corpuslagarriga.org/

EL PUNT-AVUI. *L'Ajuntament de la Garriga engega el procés per nomenar Persona Il·lustre l'arquitecte Manuel J. Raspall.* La Garriga – Girona. Darrera actualització: 29 d'octubre del 2009. Consultat l'abril de 2014. http://www.elpuntavui.cat//noticia/article/2-societat/5-societat/97801-lajuntament-de-la-garriga-engega-el-proces-per-nomenar-persona-ilmlustre-larquitecte-manuel-j-raspall.html

FESTES.ORG. *Festes de primavera. Festes de Corpus*. Data de publicació: 20 de maig de 2014. Consultat el maig de 2014. http://www.festes.org/directori.php?id=156

GRAU, Jan. *L'ou com balla*. Dins de FESTES.ORG. Data de publicació: 17 de maig de 1996. Consultat l'abril de 2014. http://www.festes.org/arxius/oucomballa.pdf

PALOMAR, Salvador. *Corpus, gegants i coca amb cireres*. Dins de: ETNOCAT.ORG. Data de publicació: 2010. Consultat l'abril de 2014. http://www.etnocat.org/festareus/corpus/

PARRÒQUIA SANT ESTEVE DE LA GARRIGA. *Breu història del Corpus a la Garriga*. Data de publicació: 1999. Consultat l'abril de 2014.
http://www.esglesia.net/corpuslagarriga/

SALA, Carles. La festa de Corpus. Dins de: Lo Carranquer. Data de publicació: 10 de maig de 2008. Consultat l'abril de 2014.
http://locarranquer.blogspot.com/2008/05/la-festa-de-corpus.html

7. ANNEXOS

ANNEX I

Programació de la festa de Corpus de 2013

Dissabte, 25 de maig de 2013

A les 20 h a la sala Municipal d'Exposicions Andreu Dameson i Aspa, Inauguració de l'**Exposició** de:
- cartells participants al 28è Concurs de cartells,
- cartells guanyadors del 3r concurs de cartells de la Trobada de Gegants,
- fotografies del 13è Foto Corpus
- projectes de catifes 2013 de les escoles.

Del 25 de maig al 2 de juny
Organitza: Associació Cultural Corpus

A les 18 h a la plaça de Can Dachs
Taller de capgrossos, (en cas de pluja sala d'actes Biblioteca).

A les 21.30 h Correfoc i Correaigua. Comença a la plaça de l'Església i acaba a la plaça de Can Dachs.
Organitza: Front Diabòlic de la Garriga amb la col·laboració dels Geganters de La Garriga

Diumenge, 26 de maig de 2013
A partir de les 10 h i durant tot el dia al camp Municipal d'Esports, Torneig de Corpus de Futbol, categoria cadets.
Organitza: Olímpic de la Garriga, FC

De les 9.30 h a 10 h a la plaça del Silenci, plantada de gegants, a les 11.30 h cercavila i a la 12.30 h a la Plaça de l'Església, ballada de la **24ena Trobada de Gegants de la Garriga**
Organitza: Geganters de la Garriga

A les 12 h, a Can Raspall. **20 anys sense Estellés – 20 poemes (o més) d'homenatge i record, amb pimentons torrats i vi a granel**. IX Festival Primavera Poètica
Organitza: Òmnium Cultural

A les 20 h a la capella de les Germanes Franciscanes del carrer de Cardedeu **Concert coral e càrrec del Cor Americantus**
Organitza: Associació Cultural Corpus

Dilluns, 27 de maig de 2013

Inici del **28è Concurs d'Aparadors del Corpus**
Organitza: ASIC

Dimarts, 28 de maig de 2013

A les 18.30 h, a la Pista número 1, **Exhibició de patinatge** amb el Club Patinatge la Garriga.
Organitza: CP la Garriga

Dimecres, 29 de maig de 2013

A les 18 h a la Plaça de Can Dachs
Dansa amb els grups Tukupracum Interdansa i Dansa Disset.
Organitza: Escoles de dansa de La Garriga

A les 19 h **Repicada general de campanes** anunciant a tot el poble l'inici de les solemnitats del Corpus
A les 19.30 h a la capella del Santíssim, *Vespres solemnes*
Organitza: Parròquia de Sant Esteve

A les 19.30 h al Teatre de La Garriga, el Patronat, T**robada musical amb Joan Vives**. 'Les Estacions d'Antonio Vivaldi, música festiva per cantar a la natura'. Aportació 5 €.
Organitza: Associació Cultural Corpus

A les 20 h a la Capella del Santíssim, **Missa**. En acabar l'Eucaristia es beneirà el poble amb el Santíssim Sagrament.
Organitza: Parròquia de Sant Esteve

Dijous, 30 de maig de 2013

A les 8.30 h a la Capella del Passeig del Dr. Vich, **Laudes solemnes**. Acabades les laudes es beneirà el poble amb el Santíssim que romandrà exposat a la veneració dels fidels la resta del dia fins a l'inici de les vespres.
A les 19.30 h a l' Església Parroquial, **Vespres Solemnes**.
A les 20 h a l'Església Parroquial **Missa de Corpus**.
Organitza: Parròquia de Sant Esteve

A les 21 h a la plaça de l'Església, **plantada dels Gegants de la Garriga i actuació dels Bastoners de la Garriga**.

A les 22 h a la plaça de l'Església, actuació del Front Diabòlic de la Garriga amb l'espectacle **Corpus de foc**
Organitza: Front Diabòlic de la Garriga

Divendres, 31 de maig de 2013

A les 8.30 h a la Capella del Passeig del Dr. Vich, **Laudes solemnes**
Acabades les laudes es beneirà el poble amb el Santíssim que romandrà exposat a la veneració dels fidels la resta del dia fins a l'inici dels vespres.
Organitza: Parròquia de Sant Esteve

De les 19h a les 24h. **Nit dels Aparadors**. Les botigues estaran obertes per mostrar el concurs d'aparadors
Espectacles al carrer, jurat popular i promocions especials
Organitza: ASIC

A les 19.30 h a l'Església Parroquial, **Vespres Solemnes**
A les 20 h a l'Església Parroquial, **Missa**. En acabar l'Eucaristia es beneirà el poble amb el Santíssim Sagrament.
Organitza: Parròquia de Sant Esteve

A les 22 h a l'Auditori de l'EMM. **Concert de grups garriguencs:** Showarma, Sou Siscus i Cacahuet
Organitza: Associació Cultural Corpus

Dissabte, 1 de juny de 2013

A les 8.30 h a la Capella del Passeig del Dr. Vich, **Laudes solemnes**. Acabades les laudes es beneirà el poble amb el Santíssim que romandrà exposat a la veneració dels fidels la resta del dia fins a l'inici de les vespres.
Organitza: Parròquia de Sant Esteve

De 10 h a 14 h i de 17 h a 20 h **Can Raspall obert al públic**

A les 17.30 h a l'Església, **concert de la Societat Coral l'Aliança i de la Massa Coral Els cantaires de Juneda**
Organitza: Societat Coral l'Aliança

A les 18 h **Itinerari en bici 'De l'Antiguitat a l'Edat Mitjana'** Descobreix els orígens de la Garriga a través d'un itinerari guiat en bicicleta: Ibers, romans, cavallers i clergues medievals...
Sortida del centre de visitants: 5 € tarifa normal, 3 € tarifa reduïda, gratuït als menors de 8 anys.
Organitza. Ajuntament de La Garriga

A les 18 h a la Sala Municipal d'Exposicions Andreu Dameson i Aspa, **Veredicte del 28è Concurs de Cartells de Corpus**

A les 19 h a la Plaça de l'Església i carrer Calàbria, **Enramada**
Organitza: Associació Cultural Corpus i Ajuntament de la Garriga

A les 19.30 h a la Plaça del Silenci, **Sopar i nit de Swing**
Organitza The impresentables Hoppers la Garriga i Amics del Jazz

A les 19.30 h a l'Església Parroquial, **Vespres Solemnes**
A les 20 h a l'Església Parroquial, **Missa**. En acabar l'Eucaristia es beneirà el poble amb el Santíssim Sagrament.
Organitza: Parròquia de Sant Esteve

Diumenge, 2 de juny de 2013 - Diada de Corpus

Des de primera hora del matí, pels carrers del centre, **Confecció de 28 catifes de flors, dos altars (**plaça de Santa Isabel i plaça de les Oliveres). **un mural** (Barri de Dalt) **i la font de l'Ou com balla.**

A les 8.30 h a la Capella del Passeig del Dr. Vich, **Laudes solemnes**. Acabades les laudes es beneirà el poble amb el Santíssim Sagrament.
A les 9.30 h i a les 11 h a l'Església Parroquial, **Missa**. En acabar l'Eucaristia, es beneirà

el poble amb el Santíssim.
Organitza: Parròquia de Sant Esteve

De 10 h a 14 h i de 17 h a 20 h.**Can Raspall obert al públic**

De 10 h a 13 h al Barri de Dalt (C/ Negociant), **16a Trobada de Puntaires del Corpus**
Organitza: Barri de Dalt

A les 11 h, **Instawalk per les catifes de Corpus** i el centre de la Garriga amb usuaris de la xarxa social de fotografia mòbil Instagram
Organitza: Ràdio Silenci

A les 12 h a l'Auditori, **Concert vermut i taller de swing**
Organitza: The impresentables Hoppers de la Garriga

Matí d'11 h a 14 h i tarda de 17 h a 19 h, **Visites Turístiques a diferents espais**: Vil·la Romana de Can Terrers; Capella de Santa Maria del Camí; Illa Raspall; Cases en Miniatura Olivé-Bulbena; Fundació Maurí; Refugi Antiaeri de l'Estació; Can Raspall, Fundació Fornells Pla-Conxa Sisquella.
Organitza: Ajuntament de la Garriga

A les 18 h a la plaça de can Dachs, **Audició i ballada de sardanes amb la cobla La Principal del LLobregat i ball de cintes de la Garriga**
Organitza: Agrupació Sardanista La Garriga, La Garriga balla i Ajuntament de La Garriga

A les 18.30 h a la Sala Municipal d'Exposicions Andreu Dameson i Aspa, **Lliurament del premi del 28è Concurs de Cartells de Corpus**
Organitza: Associació Cultural Corpus i Ajuntament de la Garriga

A les 19 h **Repicada general de campanes anunciant els Oficis Solemnes del Corpus**.
Organitza: Parròquia de Sant Esteve

A les 19.30 h a l'Església Parroquial, **Ofici solemne de Corpus**
Missa Solemne cantada per l'Escolania Parroquial i ballada pels Bastoners de La Garriga.
En acabar la Missa: **Processó pels carrers encatifats**. Amb la participació de les colles de Geganters, Grallers i Bastoners de la Garriga.
Benedicció solemne de la població amb el Santíssim Sagrament a la plaça de l'Església i reserva a la seva capella.
Organitza: Parròquia de Sant Esteve

ANNEX II

IMATGES DE CORPUS	
1.	*La festa forma part de la nostra cultura, empeltada de llatinitat, d'hel·lenisme, de judaisme, de paganisme. Les nostres festes són superposicions de capes de pasta de full, fràgils i alhora solidificades pel pas del temps, legitimades per la repetició reiterada, per l'enriquiment que suposa saber-les acta notarial que certifica una determinada manera de presentar-se al món, de relacionar-se amb la vida. Perquè som el que celebrem, celebrem que hi som.*
2.	*Corpus és la festa gran de la Garriga. No la Major, simplement la gran. No és una festa patronal. És, més, quasi un auto homenatge. En el Corpus garriguenc d'avui ja hi conviuen diverses tradicions. El respecte al que és sagrat, la celebració del que és profà. En l'endemig, manifestacions diverses que s'hi han anat afegint fins a configurar una festa singular, intensament viscuda, motiu d'orgull pels garriguencs, motiu d'admiració per qui ens visita.*
3.	*Matinada de Corpus a la Garriga. Ja se sent el tragí de la gent dels barris, de les escoles i de les associacions que avui han d'encatifar el seu tram de carrer. Encara no ha tret el nas el primer raig de sol que una petita munió de persones trenca el silenci d'aquelles hores i comença a traginar caixes de flors mentre els dibuixants perfilen la silueta de la catifa damunt l'asfalt. Les mirades ensonyades són el reflex d'alguna cosa que ve de molt lluny.*
4.	*Corpus, com la majoria de festes cristianes, és la continuació o la transformació d'alguna festa pagana més antiga dedicada a algun aspecte de la naturalesa. En efecte, quan començaven els diferents cicles agrícoles s'oferien dons a les divinitats de la terra per assegurar la fertilitat i la bona collita. Corpus és, segurament, una adaptació de les festes florals en què s'enramaven les cases per demanar que els arbres fruitessin sense malures. És una festa de flors i llum, de fertilitat.*
5.	*Corpus, en la tradició cristiana és la festa de l'Eucaristia des de l'any 1264. La seva data és variable perquè depèn de quan cau la Pasqua, que alhora depèn del calendari lunar. Per Corpus el cos de Jesús, simbolitzat en el pa de l'eucaristia, passeja per tot el poble dins de la custòdia com a senyal que la seva presència pot dur bons auguris i representa l'esperança dels cristians. El corpus cristià i la festa profana lliguen en la metàfora del desig col·lectiu de bonança i de fertilitat.*

6. *Hi ha molts pobles a Catalunya i al mediterrani que celebren Corpus d'una manera semblant, però ben pocs que ho facin d'una manera tan lluïda i popular. A la Garriga tenim notícies escrites d'ençà del 1816 però és probable que els nostres avantpassats ja celebressin Corpus molt abans d'aquesta data. Tot i així, aquelles primeres festes de Corpus es limitaven a tirar pètals de ginesta o roses al pas de la processó. Els carrers no estaven asfaltats i en cas de pluja el fangueig era considerable. El recorregut de la processó devia ser molt curt, donant una volta a l'Església.*

7. *Les persones grans recorden les sortides als boscos del voltant de la Garriga a buscar ginesta. Aquells boscos nets d'aleshores on es començava a flairar les olors de primavera. El camí cap a l'Ametlla, pujant cap a la Doma, els voltants de Malhivern... Devia ser bonic veure la corrua de gent, grans i petits, tornant a casa, cap al tard amb els cistells curulls de flor de ginesta que guardaven al lloc més fresc de la casa fins el dia de la festa.*

8. *I les enramades? Les branques de pollancre de la riera servien per engalanar les façanes de les cases per on havia de passar la processó. Era una altra manera d'expressar el desig de bon auguri i també de mostrar un respecte a la presència del cos de Crist durant la processó. El poble es convertia així en una mena de bosc verd i frondós, com si aquelles festes modernistes que es celebraven els anys vint al bosc de can Terrés, s'haguessin traslladat al bell mig del poble. La màgia estava servida.*

9. *Enramades i domassos contribuïen a donar més espectacularitat i color a l'art floral de les catifes. Les enramades han perdut vigència, en part per la dificultat de recollir-les, però els domassos són encara visibles en moltes balconades i finestres de la Garriga, especialment per allí on passarà la processó. L'origen del domàs és oriental. Eren teixits generalment de seda, d'un sol color, molt usats per l'església en els dies de festa, un signe de noblesa i distinció.*

10. *El matí ja és entrat. Els artistes ocasionals han fet els seus dibuixos al carrer i ara és el torn de les persones que, anònimament, s'agenollen a terra per començar el ritual de col·locar la flor i convertir el gris de l'asfalt en un esclat de color, llum i olor. Tota la primavera es condensa en més d'un quilòmetre de catifes. Grans, petits, mitjans, tots sense distinció col·laboren en el que esdevé l'exemple més clar d'una obra col·lectiva. El resultat és, en definitiva, la suma dels esforços de tots i no hi ha cap tros atribuïble a una sola persona. La catifa és el paradigma de la participació.*

11.	*La catifa ja s'ha acabat. Respirem tranquils i tornem a casa a rentar-nos perquè volem veure la resta del poble encatifat. De camí ens preguntem des de quan els garriguencs posem flors a terra. Arribats a casa llegim que tampoc no se sap del cert però que podria ben ser que el 1928 l'arquitecte Manuel Raspall dissenyés una catifa davant de casa seva, a la placeta de Santa Isabel, i que els anys 30 en Santiago Rovira també fes el mateix al carrer Cardedeu. El que sembla cert és que a partir de 1940 la Garriga ha continuat la tradició (amb més o menys èxits.)*
12.	*És l'hora del passeig. De tombar per tots els carrers, d'aturar-se i admirar la feina feta en els altres carrers. D'embadocar-nos davant de tanta meravella. És temps de fer-la petar amb les persones que t'expliquen la idea de la catifa d'enguany. És temps de participar en les activitats que ha preparat l'Associació de Corpus. Potser prendrem un refresc o puntejarem una sardana. Potser seurem en algun racó tractant d'imaginar aquells garriguencs que esperaven només un bon esclat de fruits en els seus arbres. Potser farem tot això o no res, però haurem pogut gaudir de la festa plegats.*
13.	*Capvespre. La processó avança al ritme de les notes de l'escolania. Solemne. Qui creu s'ha vestit per l'ocasió. Endiumenjat aprofitarà per fer els seus precs i establir la comunió amb la celebració cristiana de Corpus. Qui no creu admirarà el pas de la corrua de gent i envejarà, potser, aquells que es mostren creguts que hi ha móns millors. I la mainada esperarà amb ànsia que passi aquella processó tan llarga per gaudir del seu moment: la batalla de flors que, al marge de la disbauxa, enlaira encara més a l'oxigen l'olor primaveral com un esclat final.*
14.	*L'endemà de Corpus ocorre un petit miracle. Els nostres carrers són un paisatge desacostumat, nets de cotxes i de flors, però queda en l'aire, invisible, l'hàlit del dia abans. Corpus és també allò que no es veu durant l'any, la feina que comença a partir d'ara. Un got mig buit, una copa mig plena. Reunions de veïns, balanços de l'Associació... Les plantilles de les catifes s'aniran desdibuixant engolides per l'asfalt. Quanta memòria deu guardar el subsòl dels nostres carrers? Cal que hi neixin flors a cada instant? Corpus desneix de si mateix per renéixer cada primavera a la Garriga.*

ANNEX III

CANT D'ANAR A COLLIR CLAVELLS
(Oriol Ramon i Mimó)

És Corpus al nostre poble
i tota la gent s'uneix
i és que per uns instants creix
el sentiment d'unió més noble.
I cantant aquesta cobla
de clavells en fem un feix.

Els clavells no vénen sols,
per això els hem d'anar a collir,
i amb això saps què vull dir,
s'hi ha d'anar a cor què vols,
que després és d'agrair
i el resultat és ben dolç.

Això és una gran gesta
on hi ha petits i vells.
El Corpus, quina gran festa
d'enramades i clavells
i una mica de ginesta,
n'omplirem tots els cistells.

Cal omplir-los sens badar,
que no tenim tot el dia.
No s'ha de tenir mania
i posar-se a treballar.
I al final, quina alegria
n'hem collir d'aquí i d'allà.

Jo en cullo un, mareta,
jo en cullo un pel meu carrer,
que és el millor que puc fer,
serà el meu granet de sorreta,
i així seré l'envegeta
del visitant foraster.

I en acabat de treballar,
d'estar el matí de peu,
al Maresme diem adéu
i tornem Vallès enllà.
A dormir tots a les deu
que demà hem de matinar.

ANNEX IV

GUIÓ "CORPUS IMAGINARI"

A l'escenari hi haurà els músics en un costat, en un empostissat una mica enlairat, simulant una banda de Corpus a la plaça de l'Església de la Garriga. Els gegants presidiran l'acte, a banda i banda d'una pantalla on es projectaran fotografies dels Corpus garriguencs de tots els temps. En un lateral de l'escenari hi haurà una fusta inclinada amb una catifa a mig fer.
Entren el contrabaixista i el percussionista i seuen. Després surt l'acordionista i seu al seu lloc.
Inicia el Cant d'anar a collir clavells. El cantant entona la cançó des de fora de l'escenari i va entrant a poc a poc. Avança fins al mig.

1. CANT D'ANAR A COLLIR CALVELLS

El cantant se'n va lentament emportant-se el micròfon. Del fons de l'escenari entren la resta de músics, en JOAN, la JÚLIA, l'ESTEVE i la IRENE amb dos cistells amb clavells a dins. Es col·loquen al costat del banc. Fan veure que parlen entre ells.

JOAN. *(Avança cap al centre de l'escenari i es dirigeix al públic).* Matinada de Corpus a la Garriga. Ja se sent el tragí de la gent dels barris, de les escoles i de les associacions que avui han d'encatifar el seu tram de carrer. Encara no ha tret el nas el primer raig de sol que una petita munió de persones trenca el silenci d'aquelles hores i comença a traginar caixes de flors mentre els dibuixants perfilen la silueta de la catifa damunt l'asfalt. Les mirades ensonyades són el reflex d'alguna cosa que ve de molt lluny.

Entren els ballarins.

IRENE. *(S'acosta al JOAN).* Els músics es treuen la son de les orelles, desenfunden els instruments i entonen el toc de matinades, que ens fa saber que el dia de Corpus ha començat.

La IRENE i en JOAN se'n tornen amb els altres actors. TOTS contemplen la dansa.

2. MATINADES. *Distància*

Els ballarins es retiren. Els actors tornen al centre amb els cistells.

JOAN. *(Amb energia).* El matí ja és entrat. Els artistes ocasionals han fet els seus dibuixos al carrer i ara és el torn de les persones que, anònimament, s'agenollen a terra per començar el ritual de col·locar la flor i convertir el gris de l'asfalt en un esclat de colors, llum i olors.

ESTEVE. *(Pausadament).* Tota la primavera es condensa en els carrers encatifats. Grans, petits, mitjans, tots sense distinció col·laboren en el que esdevé l'exemple més clar d'una obra col·lectiva.

JÚLIA. El resultat és, en definitiva, la suma dels esforços de tots i no hi ha cap tros

atribuïble a una sola persona. La catifa és anònima però tindrà escrits tots els nostres noms.

IRENE. *(Fent indicacions als altres actors perquè es dirigeixin fins al racó on hi ha la catifa).* La catifa és el paradigma de la participació.

ESTEVE. *(Sorprès).* Ei! Els músics ja estan preparats! Això ja comença, nois! Quan soni el toc d'inici ja podrem començar a encatifar la Garriga!

Comencen a fer la catifa.

3. TOC D'INICI. *Lèctic*

Continuen fent la catifa

ESTEVE. Corpus, com la majoria de festes cristianes, és la continuació o la transformació d'alguna festa pagana més antiga dedicada a algun aspecte de la naturalesa.

JÚLIA. I és que quan començaven els diferents cicles agrícoles s'oferien dons a les divinitats de la terra per assegurar la fertilitat i la bona collita.

JOAN. Segurament, Corpus és una adaptació de les festes florals que consistien en enramar les cases per demanar que els arbres fruitessin sense malures. És una festa de flors i llum, de fertilitat.

IRENE. Sigui com sigui és una festa! I una bona festa ha de tenir un bon ball de plaça!

Entren els ballarins. Els actors es posen al costat dels gegants i miren com ballen els ballarins.

4. GALOP D'ENTRADA. *Galop endimoniat*

Corren al centre de l'escenari (amb els ballarins) molt animats i contents.

JÚLIA. Quina vida! Quina festa!

JOAN. Quanta gent!

IRENE. Quants somriures!

ESTEVE. Tothom s'aplega a la plaça de l'Església per veure el ball de plaça. És el moment en què totes les comparses del poble es reuneixen fer oferir el seu lluïment als catifaires.

JÚLIA. Sempre sota la majestuosa mirada dels bells gegants garriguencs, en Magí, la Xixilona i el petit Benet que, amb l'elegància que els caracteritza, inicien la primera dansa.

S'aparten per deixar espai als gegants. Durant les danses es poden anat movent d'una banda a l'altra mirant els balladors i els músics.

5. BALLET DE GEGANTS. *Aire!*

6. BALL DE CINTES. ***Ball de cintes de la Garriga***

7. BALL DE BASTONS. ***Ball de bastons endimoniat***

8. BALL PLA. ***Ball pla endimoniat***

Els ballarins marxen de l'escenari. Tornen els actors, aplaudint i feliços.

IRENE. Quina passada!

ESTEVE. *(Embadalit).* És l'hora del passeig. De tombar per tots els carrers, d'aturar-se i admirar la feina feta en els altres carrers. D'embadocar-nos davant de tanta meravella.

JÚLIA. Ara és el moment de fer-la petar amb els companys dels altres carrers. De parlar de tot i amb tothom, de deixar-se endur pel sentiment de pertinença a una comunitat que és capaç de fer un petit miracle com aquest.

JOAN. També és temps de participar en les activitats que ha preparat l'Associació de Corpus.

IRENE. Potser prendrem un refresc o puntejarem una sardana per fer gana abans de l'àpat de Corpus.

Tots van marxant per la banda contrària dels músics menys la JÚLIA. Els músics també marxen per la seva banda. L'acordionista i l'acordionista II van a seure al banc.

ESTEVE. O potser seurem en algun racó tractant d'imaginar els nostres avantpassats garriguencs: què n'esperaven de Corpus? Només una bona collita? Qui pogués parlar amb ells!

JÚLIA. *(Quan es queda sola. Com si expliqués un secret al públic).* I és ara, a l'hora de dinar, quan els carrers esdevenen un desert de colors. Les catifes cobren vida i conversen entre elles. S'expliquen les històries que han sentit dels catifaires i dels passavolants

Se'n va molt lentament. I entra el rapsoda amb el micròfon i es col·loca al racó de la banda dels músics.

9. FANTASIA. ***Gràcies***

Entren els actors, els ballarins (des del fons) i els músics.

JOAN. Ja és capvespre. La processó avança al ritme de les notes de l'escolania. Solemne.

IRENE. Els creients s'han vestit per l'ocasió. Endiumenjats, aprofitaran per fer els seus precs i establir la comunió amb la celebració cristiana de Corpus.

ESTEVE. Els qui no creuen admiraran el pas de la corrua de gent i diran, un a un, el nom dels veïns i amics que desfilen pausadament.

JÚLIA. Com si no volguessin trencar el toc de processó més dolç.

10. TOC DE PROCESSÓ. ***Fràgil***

IRENE. I la mainada esperarà amb ànsia que passi aquella processó tan llarga per gaudir del seu moment.

Mentre parlen agafaran els clavells de la catifa i els llançaran al públic i entre ells.

JÚLIA. És l'hora de tornar a collir els clavells de terra, però ara per tirar-se'ls per damunt.

ESTEVE. Quina disbauxa!

JOAN. Els clavells enlairats retornen l'olor primaveral a l'atmosfera com un esclat final.

Continuen llançant clavells durant la "Pluja de clavells"

11. PLUJA DE CLAVELLS. *Pluja de clavells*

Els actors s'aturen de cop i es dirigeixen al davant de tot de l'escenari, separats. Parlen emotivament. Mentre parlen, entren a escena els ballarins, el cantant, el rapsoda, l'acordionista II i els geganters i es col·loquen repartits per tot l'escenari.

ESTEVE. I l'endemà de Corpus ocorre un petit miracle. Els nostres carrers són un paisatge desacostumat, nets de cotxes i de flors, però queda en l'aire, invisible, l'hàlit del dia abans.

JÚLIA. Corpus és també allò que no es veu durant l'any, la feina que comença a partir d'ara. Un got mig buit, una copa mig plena.

JOAN. Reunions de veïns, d'ampes, de claustres d'escoles, de clubs esportius, d'associacions culturals, de colles, i després, fer els balanços de l'Associació...

IRENE. Les plantilles de les catifes s'aniran desdibuixant engolides per l'asfalt. Quanta memòria guarda el subsòl dels nostres carrers! Cal que hi neixin flors a cada instant?

Els músics s'aixequen silenciosament.

ESTEVE. *(Molt lentament).* Corpus desneix de si mateix per renéixer cada primavera a la Garriga.

S'apaguem els llums.

ANNEX V

Partitures generals del concert-espectacle "Corpus imaginari".